

**FREIZ
HA
BREIZ**

HERE 1926

**Frans, 200.000 Breton a zo maro
èvit difenn ho frankiz; perak eta ne
vefemp ket, ni ive, lodek, eun draik
bennak, er frankiz hon eus prenet
ken ker evidoc'h c'houi ?**

*Komzou an A. Buleon, e Keranna, d'ar
16 a viz Gwengolo diveza.*

LIBRAIRIE LE GOAZIOU
- MORLAIX & QUIMPER -

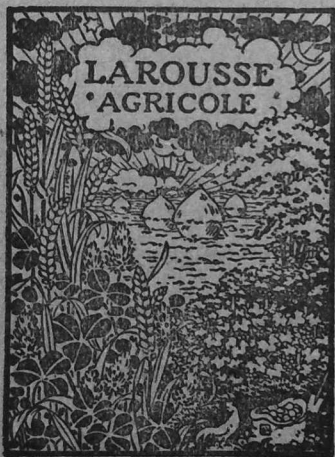
Le **LAROUSSE AGRICOLE** doit faire partie de l'outillage de toute ferme moderne.

Le **LAROUSSE AGRICOLE** est un dictionnaire où vous trouverez dans l'ordre alphabétique tous les renseignements pratiques intéressant l'agriculture.

Il forme deux superbes volumes — 1.700 pages (format 32 x 25) 5.000 articles — 5.216 gravures — 40 planches en couleurs — 102 planches en noir.

Prix des deux volumes reliés demi-chagrin 258 fr. 50 pour paiement comptant (port en sus).

Ce que contient le Larousse Agricole

MACHINISME AGRICOLE. — Les Moteurs, Outillage fixe et mobile perfectionné, **DROIT RURAL.** (Tous les renseignements voulus).

Demandez un prospectus-spécimen gratuit à la **LIBRAIRIE LE GOAZIOU**

Ti koz **L'OLLIÉROU**

L'HOSTIS & JORDE

SUCCESEURS

18, 27, Rue Louis-Pasteur

BREST

R. C. 1442

Pa ho pezo eun dra bennak da brena, dalc'hit sonj eo en hon ti e kavoc'h ato ar muia da joaz hag an dessiniou nevesa e mou-chouerou ha tavancherou brodet.

Seiz, mezer, ha danvez a bep seurt.

Dioc'h ar galite an ti-man a werz gwelloc'h-marc'had eget neus forz pehini all.

Eun eskompt a ugent real dre gant a vez roet e marc'hadourez ha dek dre gant d'ar familhou niverus.

AR MEUBL

ar re vraoa, ar re grenva, hag ar re gwella marc'had, a vez kavet e ti

VICAIRE-LÉVEC

Marc'hadour meubl

105, rue Jean-Jaurès

(ar ru Baris gwechall) **BREST**

Diouallit mat : n° 105 a lavaran, ha neket eun
Téléph. 7-75 ti all eo ! R. C. 6975

Medaille d'Or à l'Exposition des Arts Décoratifs de Paris 1925

Meubl acajou, kraon, ha dero eus a bep seurt. **Stal vras evit ar meubl e giz Breiz.** — Gweleou houarn a kouevr. — Gloan, mataresennou, pluuv palennou, sklaseennou, etc.

Meubl kerez, gwarnisset, great aratoz evit an dud diwar ar meaz.

Livraison gratuite à domicile par camion-auto.

Grands Magasins de Nouveautés

Aux Galeries Saint-Martin

Les plus Jolies Nouveautés

Les Meilleurs Prix

VÊTEMENTS SUR MESURE POUR HOMMES

DEUX EXCELLENTS COUPEURS

Spécialité de **DRAPERIES NOIRES** et **FANTAISIE**
pour la campagne

Maladies du Sang et de la Peau

Eczéma, psoriasis, acné, démangeaisons, vices du sang, traités par les Rayons Ultra Violet, le plus puissant thérapeutique connu.

Maladies des voies urinaires

Guérison par l'électrolise

Traitement des métrites, pertes blanches, anémies.

Sérums, vaccins, sels de radium

Dr P. TEISSONNIÈRE

50, rue d'Aiguillon — BREST
Brezoneg en ti.

AU TIGRE ROYAL

FOURRURES et PELLETERIES

37 — Rue de Siam — 37

- BREST - R. C. 38

Grand choix de Fourrures
de toutes provenances

TRANSFORMATIONS

REPARATIONS

PRIX MODÉRÉS

*Prena a reer es-kriz, krec'hin lern,
kaerelled-vas, gozed, lapined,
- pudasked, hag all... ;
ha paet e vezont priziou mat.*

YEG'HED AR VUGALE

Ar "SIROP FERET" a-enep an Doken

Graet gant louzaouennou hag a gaver er mor, ar sirop-man a ro nerz hag a yac'ha ar gwad. Ouspenn m'en deus eur vlaz eus ar re wella, louzou all ebet ne ro kement a nerz d'ar vugale hag hen.

« Ramplasi a c'hell ervat an emulsionou, an eol-morù, ar sirop Portal, ar sirop Raifort iodé, hag all... » Ar vertuz en deus da yac'haat ar gwad, ouspenn ar vertuz da zigas an nerz d'an izili, a zo penn-abeg ma n'her roer morse en aner d'ar vugale taget gant an doken, an trouklennou leaz, ar werbl, an doureier fall, droug-ar-roue, hag ar zempladurez a deu warlerc'h ar ruzel hag an dreo, etc...

En vente dans toutes les pharmacies.

Dépôt principal: GRANDE PHARMACIE DU PROGRÈS, 2, rue de Paris, (au-dessus de l'Octroi). BREST. R. C. 232

Toennou SPECK en « EVERITE »

grêt gant simant hag amiant, na dreuz ket an dour anezo, a vir ouz ar riou koulz hag ouz an domder.

== PEURBADUS ==

E pladennou a bep ment, betek 3^m 05. Es ha prim da staga, forz gant piou.

— Tol evez ouz ar varc'hadourez grêt henvel. —

Ouspenn 2.000 prener, en o zouez *Ponts et chaussées, Marine nationale, Poudrerie du Moulin-Blanc, usine des Produits chimiques* etc., bet zervijet en doare ar gwella.

E gwerz e Ti SPECK, 46, ru Jean Jaurès, Brest
(Gwechall ru Paris, ez-eün d'ar ru Victor Hugo)

Gwerzer an « EVERITE » vit Breiz

Ti Speck a ro da c'houzout en deus ivez e gwerz

Kement 'zo ezomm 'vit sevel lojeiz :

Koad an Nord, tebihl « mâchefer »; râ, simant, pladennou « töl » a bep ment hag ha bep hed, betek 3^m 05. Kartons goutronet a c'hell mont betek 10 vloaz. — Livaj a bep liou, e boestou o poueza etre 2 ha 10 lur. etc.,... Koadach, emmenuzerach, dorjoui, prenechou, etc., grêt diwar vuzul.

SPECK a zav ivez tier marc'had mat

e mein pe e tebihl « mâchefer », izel briz.

— AUX —

DAMES DE FRANCE

95, 97, 99, Rue de Siam, BREST

LES PLUS GRANDS MAGASINS DE LA RÉGION

— NOUVEAUTÉS — MÉNAGE —
MEUBLES — ARTICLES DE PARIS

Ar gwella marc'hadourez evit an izella priz

Actuellement :

NOUVEAUTÉS DE LA SAISON

Tud an ti a oar brezoneg.

Feiz ha Breiz

HA KROAZ AR VRETONED

KELAOUENN VIZIEK GANT SKEUDENNOU

Religion — Istor Breiz — Marvailhou — Gwerziou
ha Soniou — Buhez ar Vro

RÉDACTION

J.-M. PERROT, Plouguerneau (F^{re}) | Y. LE MOAL, Coadout, p^r Guingamp

ADMINISTRATION
du FEIZ HA BREIZ :
FR. GEORGELIN,
Brest — 4, rue du Château — Brest
c/o 44-40 RENNES

ADMINISTRATION
du Bleun-Brug et de l'Emgleo Sant Iltu
Y. DREZEN,
BRST — 4, rue du Château — BRES
c/c 6238 RENNES

ABONNEMENTS INDIVIDUELS
• FEIZ HA BREIZ • et • KORN-BOUD •
Bretagne . . . . . 12 f. l'an
France . . . . . 15 f. l'an
Etranger . . . . . 25 f. l'an
Abonnements collectifs
Feiz ha Breiz (seul)
(à partir de 5 exempl.) . . . . . 8 f. l'an

PUBLICITE
Toutes les insertions sont faites
à l'année
Une page entière . . . . . 300 fr.
Une demi-page . . . . . 175 fr.
Un quart de page . . . . . 100 fr.

TAOLENN AR MIZ. — Gouel Hor Zalver Jezus-Krist,
RONAN. — Ar Bleun-Brug e Gwened hag e Keranna,
P. ABVEZO. — Feiz ha Breiz. — Laennec, G. M. —
Paolig ha Perig, LOEIZ AR FLÔC'H. — Divinadennou.

SULIOU AR MIZ

3 a viz Here. — XIX^{vet} sul goude ar Pantekost: Pardon bras
ar Rozera.
10 a viz Here. — XX^{vet} sul goude ar Pantekost: ofis ar zul-ze.
17 a viz Here. — XXI^{vet} sul goude ar Pantekost: oferenn ar
zul-se. Gousperou kenta sant Lukas Avia-
ler.
24 a viz Here. — XXII^{vet} sul goude ar Pantekost: ofis ar zul-
ze.
31a viz Here. — XXIIIe sul goude ar Pantekost: Gouel ar
Christ-Roue.

TAOLIT EVEZ MAT!

N'ankounac'hait ket
penaos an **DILHAJOU**
evit GOAZED, PAOTRED YAOUANK ha BUGALE
ar re Wella, ar re Gwella-Marc'had

a vez gwerzet

Aux ELEGANTS

80, ru Siam, BREST (Gwechall ti LIVENAIS)

Ti a gonfians, REKOMANDET

EUN DISKENN-BRIZ a 7 o/o a vez roet d'ar Familhou niverus
ha d'ar zoudarded mac'hagnet er brezel.

GARAGE CENTRAL

DU RUSQUEC et Cie

17, rue Jean-Jaurès, Brest — Tél. 0-51

Concessionnaire des marques

DONNET-ZEDEL - DELAGE

CHENARD-WALCKER - ROCHET-SCHNEIDER

11 CV et 7 CV DONNET-ZEDEL
visibles et disponibles immédiatement au garage

STOCK MICHELIN

Atelier des mieux agencés pour la réparation rapide et soignée de tous véhicules

Service de dépannage assuré les dimanches et jours fériés

Gouel Hor Zalver Jezuz-Krist

Roue ar bed-krouet

« *Adveniat regnum tuum,
fiat voluntas tua in caelo et in terra.* »

Setu aze ar bedenn a ra bemdez an holl gristenien war an douar abaoe 1900 vloaz evit m'en em skigno muioc'h mui rouantelez Doue dre ar bed; ha koulskoude ez eus c'hoaz eleiz a dud ha ne anavezont ket, pa ne fell ket d'ezo anaout nag ar bedenn nag ar pezh a c'houlennomp dreizi. Gant-se, war goulenn eun niver bras a gardinaled, a eskibien hag a gristenien, hon Tad Santel ar Pab en deus, d'an 11 a viz Kerzu diveza, kaset eul lizer d'an holl gatoliked a zo war an douar, ha savet eur gouel nevez da azeuli Hor Zalver Jezuz-Krist evel *Roue ar bed*. An hano hag ar c'halloud a Roue a zo dleet d'Hor Zalver evel *den*; ganet eus ar Werc'hez Vari dre nerz ar Spered-Santel, rak evel Doue ez eo Mestr war bep tra, p'e gwir an holl draou a zo krouet gantan.

Darn a c'hellfe lavarout marteze e teu ar Relijion da jench gant an amzer. Doue a jom ato henvel, an doare hepken d'E azeuli a c'hell chench hag a jench diouz spejrou ha sevenadurez an dud eus an eil bro d'eben, eus an eil kantved d'egile.

Evel Hon Tad Santel en e lizer, taolomp eur zell war ar Skritur Zakr (1), hag e welimp n'eo ket ar gredennman nag eur gavaden n'ag eur mennoz ijinus diwanet e sprejou an dud.

Peger galloudus e vezo ar Zalver

An *Testamant koz* a ziskouez d'eomp e meur a lec'h galloud-veur ar Zalver da zont, ha dreist holl e leor kaer ar psalmou:

« Ar *Gouarnier* a dle genel eus lignez Jakob a zo lakaet da *roue* war menez Sion. » (Num. XXIV. 19.)

« An holl broiou a zo dindan e c'halloud a en em astenn beteg harzou ar bed ». (ps. II.) « Ho trôn a zo savet evit ato hag ho kwalenn-roue a zo eur walenn a lealded. » (p. XLIV.). « En deizioz ze e tiwano al lealded hag ar peoc'h gwirion, e c'halloud en em astenno eus an eil mor d'egile betek penn pella ar bed. » (ps. LXXI.)

(1) Ar re genta eus al leoriou-man a oa skrivet ouspenn 1500 vloaz a raok m'oa ganet Hor Zalver, hag ar re ziveza o deus mutoc'h eged 1800 vloaz oad.

An *Diouganerien* d'o zro o deus komzet meur a wech eus galloud ar Zalver da zont:

« Eur c'hrouadur a zo ganet d'eomp, ar beli a zo lakaet war e ziouskoaz, e c'helver a reer: kuzulier, Doue, Nerz, Tad peurbadus, Mestr ar peoc'h; e *rouantelez* a vezo d'ezan da ziazeza, da starda dre ar gwir hag al lealded azalek brema da virviken. » (Is. IX. 6-7.)

Daniel (3) (II. 4.) a gomz d'eomp eus eur *rouantelez* diazezet gant Doue an nenv hag a bado da virviken. Eun tammig pelloc'h e lavar d'eomp: « En noz e welis a spered eur mab den; toas'at a reas ouz eun den koz, heman a roas d'ezan galloud, meuleudi ha renerez; an holl broiou, en holl boblou an holl vezou; e rouantelez ne vezo dispennet morse. » (VII. 13-14.)

En *Testamant nevez* ar skridou hag an diouganioz ze a zo fraesoc'h ha splannoc'h: — an Arc'haël Gabriel a lavar d'ar Werc'hez « e vezo roet d'he Mab trôn David, e dad, hag e reno da virviken war lignez Jakob (4) » (Luc I. 32).

Jezuz-Krist holl-c'halloudek

Epad m'edo war an douar Jezuz en deus roet alies merkou anat eus e *c'halloud-veur* war an holl draou krouet: an dour deut da veza gwin e Kana (Joan II. 8.), eur ored da 5.000 den gaat 5 bara ha 2 besk (Matth. XIV. 17), ar brasa barrou-amzer sioulaet en eun taol, ar vuhez o tistrei er re varo... P'edo o pignat da Jerusalem evit ar wech diveza e tispleg d'e Ebestel eur skeud eus ar pezh a dre-meno da fin ar bed pa varno pep unan hervez al lezennou douget gantan, rak an Tad en deus roet d'ezan ar varnerrez penn-da-benn:

« Mab an den a zenio hag an holl elez ouz e heul, an dud holl a vezo bodet dirazan; neuze e tispartio ar re vat diouz ar re fall, ar re vat a lakaio en tu deou hag ar re fall en tu kleiz. Goude, ar *Roue* a lavaro da re an tu deou: Deuit, c'houi hag a zo benniget gant va Zad, da gemer perz er *rouantelez* a zo kempennet d'eoc'h abaoe ar penn kenta eus ar bed... Da re an tu kleiz: It pell diouzin 'ud milliget, it d'an tan ne varvo biken, a zo bet c'houezet evit an diaoul hag e zrouk-sperejou. » (Matth. XXV. 31-34, 41.)

Goude beza savet eus ar bez, araok pignat d'an nenv, e lavar d'e Ebestel: « *Holl-c'halloud* a zo roet d'in en nenv ha war an douar; It da brezeg d'an holl boblou ha deskit d'ezo heuilh kement am eus gourc'hemennet d'eoc'h. » (Matth. XXVIII. 18-20.)

(2) An *Diouganer* Isai a veve wardro an VIIIe kanvet kent Hor Zalver.

(3) Daniel a veve er VIIe kanved.

(4) Ar re a anavez ar gwir hag a heulh e lezenn.

60 vloaz goude, p'en em ziskouezas da zant Yann e enezenn Patmos, e touge ar geriou man warnan ha war e zilhad: « *Roue* ar rouaned, *Mestr* ar vistri » (Apc. XIX. 16). An abostol sant Paol a lavar ive d'e dro: « An Tad en deus roet e holl vadou d'ezan. » (Hebr. I. 1.). « Red eo d'ezan ren betek ma taolo e holl enebourien dindan e dreid. » (I. Cor. XV. 25.)

E wir evel Dasprener

Hor Zalver Jezuz-Krist, Doue en em c'hraet den, a zo par d'e dad e pep tra, setu perak e tle an elez hag an dud senti outan gant doujans. Koukoude n'eo ket hepken evel Doue ha Mab da Zoue en deus da welout warnomp met dre eur gwir gounezet gantan evel *Dasprener*: « N'oc'h ket bet *dasprenet* gant danvez dibad ha didalvez, gant aour na gant arc'hant, met gant *good talvoudus* ar C'hrist, kinniget evel eun oan dinamm. » (I. Petr. I. 18.)

Bezomp eürus e kerz an Hini en deus hon dasprenet, p'eo guir ez omp e izili. « *Roue* oun, eme Jezuz da Bilat, ganet oun ha deut er bed evit dougen testeni d'ar wirionez, kement hini a zo war hent ar wirionez a zelaou va mouez. » (Joan XVIII. 37). E c'helloud a dle en em astenn warnomp, war hor sperejou hag hor c'halonou, nann dre an tan, ar c'hleze hag an nerz, met dre ar skiant-vat hag ar garantez; a hent-all « e Ebestel o dije stourmet evit e zifenn ha mirout na vije kouezet etre daouarn ar Yuzevien. » (Joan XVIII. 36). E welout a reomp o tifazia e ziskibien, a c'hede eur roue hervez ar bed; an Hini ez eo an nenv d'ezan n'en deus ket ezomm eus pinvidigeziou an douar, goulenn 'ra hepken ma vezo anavezet e wiriou ha heuilhet e lezennou; en dizro e roio perz en e rouantelez.

Evit diskouez e *c'halloud da c'hourc'hemenn* e welomp, en Aviel, o tougen lezennou ha n'oant ket anavezet betek neuze. Ar pezh a lakae e genvroiz da estlammi, eo dre ma komze en e hano e-unan ha nann en hano an dud gouziek ha brudet a oa bet en e raok. Da ziskouez eo gwir e lavariou e ra burzudou eleiz: ar gweled a ro da dud ganet dall, ar pare da glanvourien dibare, ar vuhez da Lazar, a oa dija hanter vrein e gorf.

Goude r goan ziveza e lavar d'e Ebestel: « Kredi a rit e Doue kredit ennoun ive, mont a ran da gempenn d'eooc'h peb a lec'h..., dreizoun avat ez eo red tremen, rak me eo an hent, ar wirionez hag ar vuhez; den ne 'z a betek an Tad nemet ar Mab, hag e skol ar Mab hepken e tesker anavezout an Tad..., kredit war va ger ez oun em Zad hag ema va Zad ennoun; kredit da vihana dre va oberou. » (Joan XIV. 2-12.)

Harzou rouantelez H. Z.

Galloud ha rouantelez Hor Zalver a en em astenn, n'eo ket hepken war an holl gristenien, hogen war an holl dud, war an holl broiou, war an holl draou krouet, betek war an elez o-unan: « Galloud a zo roet d'ezan; dirag e hano pep unan a stou e c'hlin en nenv, war an douar beteg e bro ar re varo », a lavar c'hoaz sant Paol (Phil. 11. 10.)

An dud e karg, ar vistri, ar rouaned, a zo e penn ar boblou er bed-man, a dle, evel o zujidi, senti outan gant doujans. Ar pezh a zo kiriek da stad truezus *Bro-C'hall en deiz hirio*, eo dre ma 'z eo lakaet Doue ha Jezuz-Krist er maëz eus lezennou hag holl draou boutin ar vro. O lezel Doue a gostez, hor renerien, ha renerien kalz broiou siouas! a fell d'ezo ober o mistri e pep lec'h ha war bep tra, o youl o unan hepken a dalv eun dra bennag. Tud berr-welet ma 'z int, elec'h kreski o galloud her bihanaont; n'int mui ken doujet gant ar bobl; alies ne zenter ket outo, an distera ma tisprijont o zaoler d'an traon. Hogen, ma anavezfent ez int o unan sujidi Jezuz-Krist, pegement a furnez ne lakfent ket en o oberou hag en o lavariou, pegen doujus ne vent ket e kenver mad ar vro hag ar bobl; ar bobl munut, d'o zro, a garfe kalz muioc'h o fenn-renerier, o welout en dud-se, dibabet en o zouez, eur skeudenn eus galloud ar Mestr gwirion; an urz vat hag ar peoc'h a renfe e pep lec'h kouls ha biskoaz; an dud a welfe sklear al liamm o stag etrezo.

Ar gouelioù a lidomp edoug ar bloaz a zo savet holl evit meuli Doue, met pep hini a zo skoret war eur mennoz dishenvel: gouel ar Zakramant a zo savet evit lakaat an dud da zont da azeuli muioc'h Jezuz a jom ganeomp bepred war an aoteriou; gouel ar Galon-Zakr evit digas sonj eus karantez Hor Zalver evidomp, karantez hag a oamp o vont da ankounac'haat bep an tammig. Hirio, evel ma teuer da ankounac'haat ha da zilezel pep beli, pep galloud, ez eo red diskouez a nevez d'an dud ez int holl *dleourien d'eur Mestr*; evit-se, eur gouel da veuli *Jezuz-Krist, roue ar bed holl*, a dle beza ar gwella louzou a eneb ar gwall-c'hoantegeziou direiz. Pa welo an dud dizoue, difeiz ha digredenn an aked a lakeomp da veuli Hon Aotrou ec'h anavezint marteze o dallentez, ha pa ne rajent ket, ni da vihana hor bezo graet hon dever. O tont da lida ar gouel man, ne raimp nemet embann dirag an holl ar pezh hor beus graet abenn vremen er gear, rak abaoue a brezel an darn vrasa eus familhou Breiz a zo en em woestlet d'ar Galon-Zakr, da c'houlenn ouz Jezuz ren o ziegeziou hag o madou; e lec'hioù, ar c'hêrioù hag ar broiou a-bez o deus roet d'hor Zalver hevelep testeni a zoujans hag a garantez.

Hon Tad Santel ar Pab Pi XI eta hervez ar c'halloud

a zeu d'ezan dre an Ebestel a zav hag a ziazez gouel « *Hor Zalver Jezuz-Krist Roue* », gouel hag a vezo hiviziken li-
det er bed katolik d'ar zul diveza a viz here, ar zul tosta
da c'houel an *Holl-Zent*; d'an dervez-se ive e vezo voes-
tlet, a-nevez, bep bloaz, an holl dud a zo war an douar
da Galon Zakr Jezuz. An liz he deus ar gwir hag an de-
ver da gas d'an eürusted peurbadus an eneo fiziet enni
gant *Hor Zalver e-unan*: « An hini ho selaou, am selaou,
an hini am selaou hag a heuilh va gourc'hemennou en
devezo perz em baradoz da virviken. »

D'an dud e karg, da renerien ar broiou, ar gouel a zi-
gaso sonj ez int holl *dleourien d'Hor Zalver Jezuz-Krist*
a zeuio eun deiz da varn gant eun dremm garo ar re o
dezo disprijet e c'houre'hemennou, d'an dud desket e ti-
gaso sonj e tleont *delc'her start* d'ar gwirioneziou diskle-
riet gant Doue, ha d'an dud a youl vat e tleont *senti* ouz
Doue. Red eo da *Jezuz ren* war ar *sperejou*, ar *c'halonou*
hag an *eneou*, red eo d'ezan *ren* war ar *c'horfou*, izili a
zervij d'an ene d'en em zantelaat er bed ma, hag a dle da
zeiz ar varn ziveza kemerout perz e eürusted peurbadus
ar Baradoz.

Ar genta iliz savet d'ar « *Christ-Roue* » a zo bet gous-
tlet d'an 28 a viz eost 1917 gant an Ao. Witner, eskob mi-
sioner a Urz sant Fransez. An danvez hag an aluzennou
da zevel an iliz man a zo bet dastumet gant an Tad Youen
Pouliquen, ganet e Brasparts, lean a Urz sant Fransez,
misioner e bourc'hadenn Siyu, Kosteiz Chêfou, er Zav-
heol d'ar Chin. Allas! hor c'henvroad, maro e Chêfou,
d'an 13 a viz genver 1913, n'eo ket bet koz awalc'h evit
gwelout o tont da vad al labour bouc'het gantan, eve-
lato e teu d'ezan an enor da veza laket eun hevelep men-
noz en e spered ha da veza bet ar micherour kenta.

Ra zeuio *Hor Zalver* benniget da skuilh e vennoz war-
nomp, war Vro Vreiz evit ma talc'ho mat d'he Feiz. Ra
blijjo gantan dreist holl skoazella ha kennerza ar re a
labour da zifenn gwirioù Doue hag e liz, evit ma c'hel-
lint mirout ouz ar c'hredennou dizoue d'en em zila etouez
hor c'henvroiz ha lakaat da vleunia evel gwechall ar boa-
zamanchoù kristen da c'hortoz ma vimp holl eun deiz
unanet gant hon tadou koz oc'h E veuli da virviken.

RONAN.

Ar Bleun-Brug e Gwened hag e Keranna

Ar Bleun-Brug, e gwir Vreizad ma 'z eo, a oa ret d'ezan
mont da bardouna da Zantez Anna Wened

Peb Breizad, ez veo pe ez varo,
E Santez Anna ra e dro,

a leverer.

Ar Bleun-Brug en deus graet e hini er bloaz-man hag
her graet, ez veo, m'hen asur d'eoc'h.

Ganet e gwasked mogerioù koz kastell Keryann, e Bro
Leon, e miz gwengolo 1905, ar Bleun-Brug a zo brema
kaer da welet gant karunenn e vloaz warnugent o skedi
war e dal. Gened ar yaouankiz a lindr war e zremm, an
nerz a verv en e wazied, ar vuhez a darz eus e izili.
Hag hen diskouez en deus graet, kement pe vuioe'h
eged er bloaveziou all, e Gwened hag e Keranna
edoug ar zizun dremenet. Labourat a ra ato startoc'h
starta; digeri a ra dounnoc'h donna e ero e park Breiz,
ha renet gantan, eur mor a dud a zo bet diredet a bep korn
a Vreiz da gana da Zantez Anna, da rouanez ar Vro, tru-
garez evit an amzer tremenet, karantez evit an amzer vre-
ma, fisians evit an amzer da zont. Ya, fisians! Ger diveza
ar Vretoned da Zantez Anna ha ger diveza Santez Anna
d'he Bretoned a zo eur ger a fisians. Fisians, daoust da
bep tra, e chomo bepred,

Ar brezoneg hag ar feiz
Breur ha c'hoar e Breiz.

En amzer dremenet, Santez Anna he deus graet evit
Breiz re an holl evelato evit ma teufe d'he dilezel en am-
zer da zont!

**

Gant daou c'her e c'hellfed merka labour ar Bleun-
Brug e Gwened er bloaz-ma: gwelloc'h gwella, kaeroc'h
kaera.

Labour vat a zo bet graet o fivorfila ar re a c'helle beza
morgousket e kenver o Breiz, o lakat da veza evesiant ar
re a oa dizeblant, o kreski nerz-kalon ar re a stourme.
Labour vat o tiskouez peger buhezec eo atao Breiz, o rei
da anaout peger kaer eo. Gouelioù ar Bleun-Brug er bloaz-
ma eo bet gouelioù gened Breiz.

Kaer eo bet, evit deraoui ar gouelioù, an digemer ka-
lonek a reas Gwenediz d'ar zul da bardaez 12 eus miz
Gwengolo da ziazeour, da rener ha da vignoned kosa

ar Bleun-Brug en eur zigouezout en o c'hear. Ar re n'em em anavezent ket c'hoaz a reas buan anaoudegez an eil gant egile ha raktal renerien Bleun-Brug Bro-Wened a gasas ac'hanomp darn ama, darn ahont

da glask ti hag oz
ha gwele da dremen an noz.

Darn, daoust ma 'z eo c'houek ar vuez evito c'hoaz, a voe hentchet warzu ti « An Tad d'eternel ». An ti-ze zo eur gouent eus Gwened e lec'h ma kaver an digemer ar gwella ha ma ne vez dalc'het den ebet ennan evit ato en desped d'ezan !...

Komzomp brema eus al labour vat a voe graet hag eus an traou kaer a voe gwelet a zeiz da zeiz e goueliou Bleun-Brug 1926.

E Gwened

Al Lun, 13 a Wengolo

War vor-lenn Gwened. — En eur vont eus ti ar Retred war-zu porz-mor Gwened e tremenomp e-biou an Iliz-Veur. Mont a reomp da zaoulina e tal relegou Sant Visant Ferrier ha goulenn a reomp outan pedi evidomp, evit gouel ar Bleun-Brug hag evit Breiz.

Er porz, eul lestrig dre dan, staget ouz ar c'hae, a zo ouz hor gedal. Er penn a-raok anezan banniel Breiz a c'hour-nij laouen ouz ezennig fresk ar beure. A benn eiz eur, ouspenn 200 eus mignonet ar Bleun-Brug a zo diskennet e bourz al lestr. En o zouez e welomp an Aotronez Guillevic, vikel-vras Aotrou 'n Eskob Gwened; Buleon, person an Iliz-veur; Coetmeur, kelenner e Kloerdi bras Gwened, Milon, tenzorier Bleun-Brug Gwened; Perrot, diaze-zour ar Bleun-Brug; Erwan ar Moal, e rener; Havas, person an Dre-Nevez; Mayet, ograouer Iliz-Veur Kemper; Olier Chevillotte, eus a Blougonvelen; J. Chevillotte, e intron hag e vrec'h, eus a Vrelez; de Parcevaux, hag e vugale, eus a Blouzane; Regnault, eus a Roazon, J.-L. Pichon, eus a Dreflez; P. Abjean, eus a Blougerne; Saout, Kure Kerfeunteun; an dimezel a Gervenguy, eus Kleder; an Ao. Havard, beleg ar zoudarded e Sant-Malo, breizad kalonek hag en deus desket e-unan ar brezoneg dre garantez evit Breiz hag evit gelout ober muioc'h a vad d'ar zoudarded breizad a ya da Zant Malo da ober o c'honje; an Ao. Batany, Kelenner e skolaj Lesneven hag e vreur, rener skol gristen Plouneour, renerien Bleun-Brug Gwened, ha meur a hini all diredet ken eus Breiz-Uhel, ken eus Breiz-Izel. Dleet eo d'in henvel c'hoaz evelato an Tad Riedinger, digaset gant bro Alzas da gemeret perz e goueliou ar Bleun-Brug; an

Ao. Siret digaset gant bro Lorrain; an Ao. Achille Glorieux, digaset gant bro Flandrez; an Itron Ely-Monbet hag he bugale; an Ao. Maolmhuire Diolun, unan eus izili *Connradh na Gaedhilge*, eus bro Iwerzou, deuet da Vreiz da zeski ar brezoneg. War an divezadou, e tigouez kanerien ha kanerezed Sant-Yann-Brevelay, renet gant an Buleon o ferson. En o zouez eman an Ao. Gillet, konseiller general. — Da eiz eur ha kart hol lestrig, ar « Gavr' inis » a ziblas ha kan « Bro Goz ma Zadou » a laka da dregerni an hekleiou en daou du d'ar ster. Ar ganol a zo plean evel eur mellezour, habask evel eun oan, a-vec'h ma teu bep ar mare eun halanad ezenn fresk da lakat da rida gorre an dour. Dre-ze hol lestr a rinkl flour ha dillo,

rak, pa vez ar mor hedenna
eo e kerz, ar vag buanna.

Douara a reomp eun teir pe beder gwech dirak bourkou, gwaskedet gant ar gwez, tremen a reomp dre douez an ezennoù hadet ker stank e mor-lenn Gwened, ken dudius da welet dindan o mantellou a c'hlassez. An Ao. Guillevic, laouen ha madelezes, a lavar d'eomp o hanoiou hag o historiou dre ma kerzomp dirazo. Goude beza tremenet etre « Enez Arz » hag « Enez ar Venec'h » e chomomp a zav dirag « Enez Gavr' Iniz » pe enez ar c'havrig. Eno, darn a zouaras evit mont da welet unan eus ar beziou brasa ha kosa a zo war an douar. Doun eo dindan zouar ha red eo d'eomp kemeret peb a c'houlaouenn da c'hellout kerzet ha da zonjal gwelet eun dra bennag ebarz. An Ao. Marsille, rener eur « Musée » e kear Wened, a lavaras d'eomp eur ger bennak diwar e benn. An Ao. Marsille eo unan eus an dud desketa a zo er bed war draou an amzeriou koz. Diouz ma kred, ar bez-se en deus da nebeuta pevar mil bloaz; ar vein a zo oc'h ober leurren, kosteziou ha gorre ar bez a zo kizellet warnezo kelc'hou, ar pezh a c'hell, eme an Ao. Marsille, merka goagennou ar mor, pe douarou bras, hag a ro da gredi dre eno, eus bet beziet eno eur beachour bras bennag, pe eur roue galloudus.

Eur blijadur eo klevet an Ao. Marsille o komz. Met, kals traou a zo merket da ober hirio hag an Ao. Rio, rener ar bourmenadenn a ra d'eomp dizrei warzu ar re a oa chomet el lestr hag o devoa, e keit-se, klevet eur varvailhadenn gant ar c'horonel Fonsagrives diwar-benn an emgann war vor a zo bet etre Jul Sezar ha Gwenediz brema 'z eus 2.000 bloaz.

E Sant-Weltas. — Da unneg eur e touaromp holl e Porz-Navalo, hag ac'hano, eun « train », a oa ouz hor gedal, hor c'has a dreuz gourenez Rhuyas beteg bourg Sant Weltas. Breman, evit eur pennad, e paouezomp da veza pourmenerien evit beza pardounerien. Warlerc'h ar groaz douget, en hor penn, gant Yvon Floc'h, ez omp, a-renk,

d'an iliz e lec'h e voe roet bennoz ar Zakramant, kanet an « Adoromp holl » hag eur c'hantik brezonek en enor da Zant Weltas.

Ema tremen kreizdeiz, Poent merenn eo. An ear-vor zo yac'hus; digeri a ra ar skrin. Debrî a reomp a galon vat ar pred fonnus aozet d'eomp gant Leanezed Sant Loiz...

Ha buanna ma c'hellomp adarre d'an Iliz da zelaou an Ao. Buleon o komz d'eomp eus Sant Weltas hag eus sent koz Breiz. Eur garantez birvidik a darz eus kalon an Ao. Buleon evit hor zent koz ha kaout a oar evit o meuli komzou ker kaer, ker c'houek ma lakeont ive ar garantez da virvi, e kalonou ar re her selaou, evit ar « zent o deus graet douar Breiz ». Ar zent koz a zistroezas war eun dro douar Breiz hag eneoù hon tud koz. En eur drei hor c'hentadou war al labour e rajont anezo eur bobl kalonek ha krenv, rag

al labour eo hag ar c'houezen
a vag hag a yac'ha an den.

En eur drei anezo war ar bedenn ouspenn, e rejont anezo eur bobl santel:

Al labour eo hag ar bedenn
War an hent mat a zalc'h an den.

Manati Rhuys, evel hini Landevenneg a zo bet unan eus kavellou Breiz ha Sant Weltas, evel Sant Gwenole, a luskellas ouz trouz ar mor bras hor bro hag hor ouenn. — Sant Weltas, evel sent koz all Breiz, a zo bet teuzet eun tamm e sked hag e vrud gant kelennadurez ha burzudou Sant Visant Ferrier breman 'z eus 500 vloaz. Hag, heman d'e dro en deus roet plas da Zantez Anna. Bretoned, na zilezomp nikun eus sent hor bro. Pedomp anezo holl. O galloud dirag Doue n'eo ket bihannaet, na ken nebeut o c'harantez evidomp. Goulennomp outo miret bepred ar Feiz e Breiz ker start hag ar gwez dero e kalonenn hon douar, ken divrall hag ar reier pounner war hon aotchon. Selaquet e vo hor pedenn.

Ma n'hor selaou ket sent hor bro
Piou eta hor selaou?

Goude an Ao- Buleon, an Ao. Roger Grand, Kelenner e Skol-Veur ar Skridou Koz e Pariz, a zisplegas dirazomp istor manati hag iliz Sant Weltas. Pa deuas an Normaned da ober skrab e Breiz en navet ha deket kantved, menec'h Sant Weltas a renkas tec'het, ha kas a rejont ganto relegou ar Zant. E derou an unnekvet kantved, manati hag Iliz Sant Weltas Rhuys a voe savet a nevez. Abaoe an iliz a zo bet nevezet estreget eur wech hag eus iliz 1032 ne jom mui nemet eun tammig moger en he sav, e tu ar ar c'hreisteiz d'an iliz hirio...

Ha yao, war eun warzu ar gar. Wardro teir eur hon « train » hor c'has adarre warzu Porz-Na-

valo a-dreus gourenez Rhuys. An douarou-ze, n'eus n'eus ket c'hoaz pell amzer a oa drus hag a zouge rejin. Gwin Rhuys a zo bet brudet. En deiz a hirio ar vro a zo dizec'h ha paour.

Eus Porz-Navalo, hol lestr hor c'has da Lokmariaquer, hag eno e welomp eun daol-ven gaer, hanvet « Taol ar Varc'hadourien », ha brasa menhir a voe gwechall er bed. Daou vetr warnugent hed en devoa. Brema eo kouezet ha torret e pemp tamm. N'eo ket bet torret, evel a lavar ar « c'hartennou post », gant ar gurun, met gant eur c'hrendouar, eme an Ao. Marsille. Lavaret a reas ive d'eomp an Ao. Marsille e voe ar vein-hir, dreist pep tra eun dra zantel evit ar Gelted Koz, Merk o relijion oa, evel m'eo ar gristenien ar groaz, ar Gelted ive a lakea ar menhir, war ar c'hreac'hou, ar c'hroaz-hentchou, ar beziou...

Ar pardaez a dostea; sevel a rejomp el lestr-evit dizrei war-eun da Wened. An heol dem-guzet diouz ar beure a daole brema war ar mor hag an enezi e vannou skedus hag alaouret. Treuzi er mare-ze mor-lenn Wened en eur glevet kanerien ha kanerezed Sant-Yann-Brevelay o kana gant o moueziou ar floura ar soniou an dudiusa en enor da Vreiz, n'em eus ket gwelet, nag a bell nag a dost, koantoc'h taolenn. Bretoned, na deomp ket a bell da glask braoentez hag a gavomp tost d'eomp, e Breiz, er gear.

Goude Koan. — Da eiz eur hanter diouz an noz, ez eus heilhadeg e « Sinema ar Warem », ar zal vras he deus gwisket he dilhad kaera evit digemeret, ar 606 den eno bodet. Seizennou ha banielou herminiget a zo stegnet a bep tu; trugarez d'he ferc'hen, an Ao. Guillom. Peziou-c'hoari ha kan a zo da gaout.

« Pautred Padern », eus Gwened eo a zigor an abadenn. Displega ' reont « Gaou Kaourintin Lamour ». An traou a dremen en amzer an displac'h vras 1792. Eur c'heaz koz a zen, pouezet gant diaoul an arc'hant, a asant rei da anaout da vestr soudarded ar Republik an toull-kuz e lec'h m'eo kuzet eur beleg a zo bet koulskoude brasa madoberour e diegez. Met, ar mestr ne oar ket a vrezoleg hag an den koz ne oar ket a c'hallez. Ret eo eta kaout eun hanterour a droio d'an eil komzou egile. Eur zoudard zo kavet hag a anavez an diou yez. Dres, ar zoudard-se zo mab d'ar c'heaz koz. Trei a ra fall komzou e dad hag ar beleg a zo saveteet. Digas a ra e dad da gaout keuz d'e dorfed. Met, hen e-unan a rank paea dre ar maro ar gaou dister en deus graet. Kinnig a ra e vuhez evit e dad.

Warlerc'h ar pezh-se setu kanerien ha kanerezed « Sant Padern » o tont da gana d'eomp ar pezh a glevont bemdez gant « Kleier Sant Padern ». — Pevar gloc'h tour iliz Sant Padern ne ouezont na galleg na brezoneg. Met eve-lato, en eur stumm dudius, beb eil tro, e kanont, e ouelont, e pedont. Ni ive brema a gompren o mouez en eur zelaou

strollad Sant Padern. — An Ao. Buleon, bet kure gwechall e parrez Sant Padern, a lavaras en eur brezoneg yac'h ha dibistik, bennoz Doue d'ar ganerien, kanerezed, c'hoarierien. Lavaret a reas d'ezo derc'hel mat ato da c'hiziou mat an amzer wechall. Kleier Sant Padern, emezan abaoue 25 bloaz-zo m'emañt en o zour dantelezez n'o deus ket chenchet a yez ha n'her grañt morse. Dalc'hit evelse da yez ho tadou, emezan, ha diwar ho muzellou, ar muzellou-ze am eus lakaet gwechall warno hoalenn breizad, ra gouezo bepret soniou Breiz, ha ra ne gouezo nemeto. Kentel vat ha talvoudus da gement paotr ha plac'h yaouank zo e Breiz!...

En eur zisplega goudeze buhez « Sant Izidor, labourer », Pautred Padern a ziskouezas n'o doa ket laeret ar meuleudiou roet d'ezo. Dikouez o deus graet d'eomp-Santelez Izidor, e lealded e servij e vistri, e vadelez e kenver ar beorien, e basianted e kreiz an dregas en devoa da c'houzanv eus perz « Vinsant », ar mevel a oa en e greiz eur galon-iferen hag en e c'henou eun teod-aer.

Da gloza dervez kenta ar goueliou, an Ao. Nestour, rener Bleun-Brug Gwened a drugarekeas c'hoarierien ha selaouerien hag a lavaras d'an holl kenavo an deiz warlerc'h. Ha goude beza kanet « Bro goz ma Zadou », pepunan a yeas da glask e lojeiz, e zaoulagad o trelli gant an traou kaer en devoa gwelet, e ziskouarn o voundinella gant an traou kaer en devoa klevet, e galon o lammet teroc'h dre garantez evit Doue hag evit Breiz.

Meurs, 14 a Wengolo

D'ar meurzh vintin, eun hanterkant bennag a dud a oa bodet e chapel ru ar Mene evit heuilh ar retred prezeget d'ezo gant an Ao. Breurec. Eur retred a ra vad. Pell diouz trouz ha safar ar bed e vez gwelet sklearoc'h an traou, barnet justoc'h, roet d'ezo o zalvoudegez gwirion. Eno ive e vez pourchaset gwella an amzer da zont.

Ar Vretoned a zelaouas edoug daou zervez an Ao. Breurec hag an Ao. Leclerc a zeskas ganto brao bras penaoz beza war eun dro gwir Vreizad ha kristen start ha penaoz labourat a zoare evit ar feiz hag evit Breiz.

Ar c'han breizad. — Goueliou ar B. B. a zo bet er bloaz-ma, em eus lavaret, goueliou Gened Breiz. Etouez ar pez, a ro ar muia lufr da c'heued hor bro, ema ar c'han, hep mar ebet. Eur brezegenn dreist a zo bet graet d'eomp da zek eur hanter diouz ar beure gant an Tad Herve, eus manati Kergonan, e Bro-Wened. Ar brezegenn-ze ne c'helle beza nemet kaer ha kentelius e pep doare dre ma oa graet gant eur filhor da Zant Herve, paeron ar Varzed. — An Tad a lavar d'eomp ne fell ket d'ezan ober eur zermou, met eur varvailhaden hag e kerz e varvailhaden e ouezo, da heul eur mousc'hoarz, sila en hor sperejou meur a wirionez.

Beteg a-nevez zo, eme an Tad Herve, Breiz he doa he c'hanouennou hag he zoniou d'ezhi he-unan, dishenvel diouz re ar broiou all, evel m'eo he yez dishenvel diouz re ar boblou all. An Ao. Bourgault-Ducoudray, desket bras war ar c'han a lavare, eun ugent vloaz bennag a zo: « En deiz a hizio n'eus mui nemet tri rummad kan hag a dalvesfe eun dra bennag: ar C'han-Iliz, kan ar Rusi ha kan Breiz. An tri-ze zo dispar ». — Daoust ha kan Breiz-Izel a zo eus anezan ato ? Ya. Ar Bleun-Brug en deus graet hag a ra ato kals evit her miret, her skigna, her c'haerât. Beza en deus laketa moulla pemp leor kan a zo eun tenzor eus ar c'henta evit kement hini a gar ar c'han. Strolladou kanerien a zo diwanet, dre holl, hag a gan soniou Breiz, ha gant goueliou ar B. B. hor bezo an eurvad da glevet darn anezo: re Sant-Yan-Brevelay, Gwened, Pluvigner, Rekouvrans, Folgoat, hag all. — Enebourien en deus koulskoude kan hor bro. Toniou ha komzou galleg, pe fors petra, a ziruilh brema, abaoue ar brezel dreist-holl, eus Pariz, pe eus fors pelec'h, hag a glask kailhara ha goueledi war eun dro glanded hon tud yaouank ha kan hor bro. Ar « piano automatique » a c'hourin start ouz ar biniou hag a ro bec'h d'ezan. Bretoned, dalc'homp start da zoniou ha da doniou hor bro. Stourmomp gwenv evit savetei war eun dro hor brud-vad, hon enor, hor c'han; sikouromp ar biniou da rei lamm « chouk e benn » da gement « accordeon » peultriner brein a glevimp en dro d'eomp.

Gant ar c'han breizad, eus hor bro
Eun eulfen eus gened Breiz a yelo,

hag eur bastell eus ar feiz, ive.

Da harpa e gomzou, an Tad Herve a roas d'eomp ive skoueriou. War e c'houlenn, an Ao. Gagnier, ograouer iliz Sant Padern, e Gwened a c'hoarias war an « harmonium » darn eus toniou kaera hor Bro. Darn anezo a zo oajet kaer, darn all a zo koz Noe. Ton « seziz Gwengamp » en deus tremen 200 vloaz. Ton Kantig Santez Anna a zo yaouankoc'h. Hini « Kimiad da Intron Varia Lourd » en deus 1400 kant vloaz, ha ton eur zon goz e parrez Plumergat, Bro-Wened en deus 1700 vloaz.

Ha lezel a raïmp da vont da goll eun herez ken talvoudek ha ker kaer ? Nann, gant sikour Doue hag hini Santez Anna.

Ar barz Yann-Per Calloc'h. — Da beder eur, an Ao. Palaux a lavar d'eomp eur gomz bennak diwarbenn e vignon muia kare, ar barz Y.-P. Calloc'h, lazet er brezel hag a zo brema e hano war muzellou hag e kalon kement hini en em emmell eun draig bennag eus traou e vro. Dleet eo zoken ne vefe den e Breiz o chom hep kaout etre e zaouarn ha zoken ouz e c'houzout kazi holl dindan envor al leor dispar a zo bet graet gant e obe-

rou: « *Ar en Deulin* ». Eno peb unan a zeskfe gant Y.-P. Calloc'h beza ar pezh ma zeo bet e-unan, hag ar pezh a dlefe beza kement hini a zebr bara e Breiz: kristen start, Breizad gwirion.

Dourn-ouz-dourn, evel pa lavarfen, ha kalon ouz-kalon ive gant Y.-P. Calloc'h, an Ao. Palaux a zisplegas dirazomp buhez e vignon adaleg e vugaleaj beteg e varo a zigouezas d'ar Meurz Fask 1916, d'e 28 vloaz. Doue, Santez Anna ha Sent Koz Breiz o devezo, hep douetans, graet er baradoz, eun digemer eus ar c'haera d'an hini o c'haras kement hag a varvas e bleun e yaouankiz pell eus e vro, e gwir Vreizad hag e gwir gristen (1).

Eil beilhadeg. — E doug an deiz, niver ar Bleun-Brugerien a zo aet war gresk, a eur da eur. Aotronez beleien ha kloareged a zo brema niverus. Gwelet e vez graet gwiskamanchou, ken goazed, ken merc'heci, eus pevar c'horn Breiz. An Ao. de L'Estourbeillon a zo digouezet, echu gantan bodadeg « Kevredigez Breiz » e Janzé, e Breiz-Uhel.

Er pardaez-ma, eun 800 den da nebenta a zo bodet e « Cinema ar Goarem ».

Strollad Pautred Bignan, skoliet gant an Ao. Bayon, eo a welimp hag a glevimp er pardaez-ma. N'eus ket ezomm da lavaret piou eo an Ao. Bayon. Hen eo an hini a zalc'h ai penn en deiz a hirio evit aoza peziou brezonek. Eur pemzek pe ugent pezh-c'hoari eus deus savet ken kaer an eil evel egile. Er B. B. er bloaz-ma ne vo c'hoariet nemet peziou savet gantan. Tro ha tro hor bezo fred da c'hoarzin ha da ouela. C'hoarzin a raïmp er pardaez-ma o welet troiou kam « Fosfatin, ar vatez fin », a ra goap eus he mestrez etre m'ema houman, gant diou pe deir « Vari beg araog hag o fri partout, » oc'h eva flip da gas kwit eur « rum » koz, kabac'h, pe da vihana d'e domma ma n'hellont ket hen diloja. C'hoarzin a raïmp c'hoaz gant ar « Pilhaouer » a zo gwelloc'h gantan ober n'eus fors pe vicher, nemet an hini a ra. — Ouela a raïmp o welet displega dirazomp « Buhez Santez Noluen » a gavas gwelloc'h lakât war he fenn eur gurunenn a werc'hez hag a verzerez eged eur gurunenn a rouanez.

N'oat ket evit miret da druezi outi muioc'h c'hoaz dre ma voe gwall gaset gant « Minabel » an teod fall, evel en dere'hent Sant Izidor gant « Visant » Anez d'ar spe-rejou ourgouilhus, d'ar c'halonou jalouzes ha d'an teodou fall an douar a vefe porched an nenvou. « Santez Noluen » a baouezas war ar gaera taolenn. He gwelet a reat e sked an nenvou, elez ha sent en dro d'ez. Neuze, war hor muzellou, evel war re he zad, da gelou he maro, e tarz an « Te Denm ».

(1) Goulenn e Emgleo Sant Ildut, 6. ru ar C'hastell; Brest, levr nevez an A. Palaux: *Un Barde breton, Jean-Pierre Calloc'h*, prix: 15 fr.

Merc'her, 15 a viz Gwengolo

An amzer a gendalc'h da veza kaer ha dre-ze niver an dud a gendalc'h ive da greski en hor studiadegou. Gwelet a reomp digouezet en hon touez an Aotronez Goasguen euz Kemper, Madec, eus a Vrest, Thubé, vikel vras, De Gouyon, Rener *Breurie Breiz*, de Laigue, eus Redon, Perquis, eus Tours, Regnier eus Paris, Yann Charles, eus Versailles, Charl Lemarie, eus Bagner-Morvan, an A. Elies, eus Roazon, L. Nemo, eus a Vrest; ar Goff., kure Douarnenez; Fave, kure Skaer, L. ar Menu, k,elenner e skollaj Lesneven, hag all.

An A. Moal, a zigor ar studiadeg, en eur rei da anaout al labour en deus graet ar Bleun-Brug e Breiz baoc goueliou Gwengamp. Ar pezh a zo graet, emezan, n'eo netra e-skoaz ar pezh a jom c'hoaz d'ober. Stagomp eta d'al labour hag evit se gwelomp hizio petra a zo da ober evid ar familh vreizad.

Ar familh vreizad. — Ar B.-B. a fell d'ezan adsevel Breiz. Ret eo d'ezan eta soursial eus ar familh, rag eur vro a zo diazezet war ar familh. Eur vro a dalv ar pezh a dalv enni ar familhou. E lec'h ma ya ar familhou da hesk, ar vro a ya d'ar bez. Hag eur vro a vezo yac'h, nerzus ha doujet ma ya enni ar familhou war greski ha war startât. — Eus ar familh e Breiz brema ha *gwechall* eo e vezo komzet d'eomp er mintin-man.

Ar vodadeg a zo renet gant an Ao. Cadic, kannad Pondy, pe Pontivy, eur Breizad penn-kil-ha-troad ha n'en deus tamm mez ebet, — ar c'hontrol eo, — o tougen e Pariz gwiskamant Breiz. En e blas edo e penn eur vodadeg a gomzet enni eus ar familh, rag en dere'hent oa badezet an eizvet krouadur d'ezan.

An Ao. an Nestour a lenn labour an Ao. Corre, eus Ingouiniel, n'en deus ket gallet beza en hon touez hirio.

Breman, ar familhou e Breiz n'int mui ker start ha kent. N'int mui ken kristen ha kent. Dre-ze eo bihannaet galoud an tad hag ar vamm hag ive karantez ar vugale evit o zud, ha war ar marc'had, nerz-kalon an holl evid al labour. Ha gant al leziregez ar familhou vreizad, evel re greis-deiz Bro-C'hall a yelo da netra ha neuze ive hor bro, evel ar c'hreisdeiz ne vefe mui nemet ar relegou anezi. Gwasa enebourien ar familh eo an hudurnez a zo digaset d'eomp gant ar C'hallaoued, hag an divorz, lezenn villiget douget gant ezech'h ha n'oant ket evit en em glevet gant o gwra-gez. Evit lakât adarre ar familhou vreizad da veza start war o aelou, evel gwechall eo red e vefent reizet evel *gwechall*, gant lezennou a furnez hag a justiz, lezennou hag a lakae da vean-diazez d'ezo ar reiz kristen hag al labour. Ret eo d'eomp e Breiz teuler d'an traon al lezennou diouanet diwar had brein ar « Revolution vras », ha dizrei a-nevez d'ar frankizou a roe d'eomp emgleo

1532 etre Breiz ha Bro-C'hall. An emgleo-ze, nevezet ha kempennet eun tamm evit hon amzer, eo a dle beza hor reolenn; kement-se eo an nebeuta a rankomp, ni Bretoned, da zivizout ouz ar C'hallaoued ma ne fell ket d'eomp gwelet hor bro o vont da netra evel o hini. — Ar wirionez-se a voe displeget sklear dirazomp gant an Ao. Poisson, kure I. V. ar C'helou mat, e Roazon, ha Rener *Foi et Bretagne*.

An A. CADIC
Kannad ar Morbihan

An Ao. Cadic a drugarekeas ar brezegeien hag a lavaras e poagnfe da derri al lezenn displeal eus ar « vot » dre benn da lakat dougen en he lec'h ar « vot » dre familh. En deiz-se Breiz, bro ar familhou, a c'hello lavaret krenv he ger, ker krenv ma n'hellor ket chom hep he selaou hag ober diouti.

Goude merenn, an Ao. Mary kelenner e kloeddi-bihan Keranna, a gomzas d'eomp eus stad ar brezoneg e Bro-Wened. Da betra kuzet ar wirionez ? E meur a gorn, ar brezoneg en deus kollet tachenn en 50 vloaz diveza-ma. Skoliou gouarnamant Bro-C'hall a labour eneb d'ezan, ke-

ment hag a eneb d'ar feiz. Marteze ive, meur a veleg n'o deus ket dalc'het start a-walc'h hag o deus re vuan, war goulenn eur familh bennak, digoret an hent d'ar c'hatekiz ha d'ar prezegeu gallek. Ha koulskoude arabat hen ankounac'haat:

Gant ar brezoneg eus ar vro
Feiz hag onestiz a yelo.

Antronoz e Santez Anna e komzen eus kement-se gant eur mignon d'in, kure e eskobti Kemper, hag hen a lavaras d'in: « Gwir, re wir eo an dra-ze evit va farrez, ha zoken evit ar c'horn-bro emañ ennan. » Ra deuo kement hini en deus karg da gelenn an dud da gredi kement-se diwar ar mare!

Arabat koll fisians evit hor yez, zoken e Bro-Wened. Labourat a rer start ha founnus d'he skora. E touez an dud desket, muioc'h-mui bemdez a ra stad anezan, hen desk, her c'homz, her c'har hag a boagn da lakât ar re all da ober eveldo. Er skoliou kristen bihan e vez desket e lenn hag e skriva. Er skolachou e vez pleustret dounnoc'h. Kelaouennou, evel « Dihunamb » ha « Mem-Bro » a gerz da fuilha dre ar peder avel anaoudegez eus anezan er sperejou ha karantez evitan er c'halonou.

Trede beilhadeg. — En enor d'ar familhou breizad eo bet lidet ar veilhadeg-ma. Eur werz eus an dudiusa a voe kanet d'ezo gant mouezioù eus ar floura. An « Eured e Bro-Wened » a zo eun dastumadenn eus toniou kaera ar soniou a vez klevet c'hoaz er pardonioù hag en eurejou. Savet ez eus war an toniou-ze komzou kaer gant an Ao. Marechal, person Pluvigner. Hen eo en deus savet ive « Kousk Breiz-Izel ». An « Eured e Bro-Wened » a zo c'hoaz kaeroc'h eget « Kousk ». Gwelet a reomp er c'hanze an den yaouank o c'houlenn dourn an hini a vezo e bried, mamm ar plac'h yaouank nec'het-maro, ar gerent hag ar beleg e rei o bennoz d'an daou bried nevez, i o daou o toui karantez an eil d'egile, o pedi evit o zud varo, hag o kaout dre an hent-se « Alc'houez an eurus-ted ».

Pebez tra vras ha santel eo eun eured lidet en doare-ze. Re alies, siouaz! an deiz kaer-ze a vez saotret gant pep seurt dizursiou... ha pep seurt kanaouennou. Ar c'homzou a glevjomp d'ar merc'her da noz a ziskoueze n'eo ket an eured eur farserez, met eun dra eus ar re vrasa a zo ret goulenn ha tenna warnan bennoz Doue.

Ra deuo Doue da viret ha da wellât c'hoaz hor familhou breizad ha kristen a vezo, gant e zikour ha skoazel Santez Anna, silvidigez hor Breiz! Ra deuo Doue da lakat.

En hol liorzou bep bloaz kals a vleuniou
Ha da gutuilh anezo kals a vugaligou.

P'eo gwir ez eus hano ganeomp eus ar familhou, arabat ankounac'hât an ober kaer o deus graet ar re deuet d'ar Bleun-Brug a berz Bro-Flandrez. Rei o deus graet mil lur da rener ar B. B. evit ober aluzen d'eur familh gristen ha breizad. Bennoz Doue d'ezo !

E kerz ar velihadeg-man an Ao. Nestour a bedas an Ao. Perrot, kure Plougerne, da bignat war an teatr ha da lavaret eur ger bennag diwarbenn ar B. B. An 1200 den a oa er zal a zavas raktal da strakal o daouarn d'an Ao. Perrot, ha da youc'hal en e enor.

Ar *Bleun-Brug*, eme an Ao. Perrot, a zo ganet e gwas-
ked mojeriou koz kastell Keryann e Bro-Leon; adaleg e c'hinevelez, e peb amzer hag e pep lec'h, ne ra nemet eun dra: lakat ar Vretoned da denna lore'h eus o gouenn hag eus o bro en eur ziskouez d'ezo peger yac'h, peger beo, peger kaer int; lakat ar pevar breur d'en em anaout ha d'en em garet; lakat anezo da startat en o feiz gwella skor ar ouenn hag ar vro; en eur ger labourat evit Doue ha Breiz !

E Keranna

D'ar yaou, 16 à Wengolo

Gwelloc'h gwella, kaeroc'h kaera em eus lavaret diwar benn goueliou ar B. B. eus an eil bloaz d'egile. An hevelep ger a lavaran diwar-benn goueliou ar bloaz-ma eus an eil dervez d'egile.

Keranna he devoa gwisket he gwiskamant kaera. Glasvez a oa staget ouz an tiez, da heul eur mor a zrapoioù herminiget. A zioc'h an hentchou eus an eil ti d'egile garlan-teziou a zo stignet. Ha diwar lein an tour, an Itron Santez Anna, banniel Breiz o fitcha e-harz he zreid, a zeblant astenn he divrec'h da zigemeret he bugale, he Bretoned muia-karet. Abred e tigouez kals tud. Niverusât a reont a eur da eur hag abenn kreisteiz e vezo 10.000 den bodet e Keranna.

Da eiz eur e tigouezomp. Kenta reomp eo saludi santez Anna dre eur bedenn kalonek. — Prez a zo war ar vugale, an dud yaouank, ar ganerien hag ar c'hanerezed o vont da gemeret perz er c'henstrivadegou.

Da zek eur hanter, e voe lavaret oferenn ar Bleun-Brug, er « Scala sancti », gant an Ao. Guillevic, vikel-vras Gwened. An Aotronez Eskibien Gouraud ha Picaud a oa eno.

D'an Aviel, an Ao. Buleon, person Iliz-veur Gwened a reas eur brezegenn en eur brezoneg eus ar gwella, aes d'an holl da entent. Diazeza a reas e brezegenn war an daou c'her-ma: Feiz ha Breiz (1).

(1) H. c'haout a reoc'h, war he hed, aman pelloc'h, p. 383.

E doug ar oferenn e voe kanet meuleudi da zantez Anna er yez a gomzas he-unan ouz Nikolazig brema 'z eus 300 vloaz.

Goude merenn. — Pemp kant hanter-kant den a zebras o merenn a-gevret, e porz ar c'hloerdi bihan. An Ao. Gouraud, eskob Gwened, a rene ar pred, a bep tu d'ezan an Ao. Picaud hag ar Marechal Franchet d'Esperey. Da fin ar pred, an Ao. Moal, rener bras ar *Bleun-Brug*, a zavas hag a ginnigas d'an Itron Santez Anna, d'an Aotronez Eskibien, da strollad Bleun-Brug Gwened ha da holl genlabourerien ar Gouel, — aotronez kloerdiou Gwened ha re Gloerdi Santez Anna hag an Iliz-veur, dreist-holl, — holl drugarez hag anaoudegez vat ar Bleun-Brug. Kentel vras an deiz-man, emezan tennet diouz an daolenn gaer a welomp dirak hon daoulagad, hon diou rouanez, Santez Anna ha Breiz oc'h en em vriata, eo ma teulo ar Vretoned d'en em unani holl e sell a Zoue hag o bro.

An Ao. Gouraud, o respont d'an Ao. Moal a lavaras, gant nerz, d'ar Vretoned d'erc'hel start da Vreiz ha d'ar pezh a ra he sked hag he finvidigez ha banna pell diouto kement tra a c'hellfe he divaloat pe he faourât.

Raktal goude merenn ez ejot en eur strollad da vez-meur ar Vretoned marvet er brezel. N'eo ket achu c'hoaz ar bez-se; met sevel a ra ha diouz ar stumm anezan e heller kredi e vezo kaer pa vezo peurec'hraet. Ra deuto, a lavaras an A. Moigno, an holl Vretoned da rei o frof evitan. Kement familh he deus unan eus he zud marvet er brezel a rafe eun aluzen gaer en eur gas 200 lur evit lakât e hano war eur mean.

Dirag ar bez e oa bodet wardro 10.000 den; kanet e voe meuleudi ar zoudarded hag ar vortoloded varo gant ar barz Jaffrennou. Ar Yeodet a lavaras d'eomp oa maro ar vrezelourien vreton, e gwir Vretoned evit o feiz, evit o ziegez hag evit Breiz. An Tad Riedinger a lavaras ar perz a gemer bro-Alzas e kany ar Vretoned d'o zud varo hag an anaoudegez vat he deus d'ezo evit beza sikouret he diframma eus skillfou en Allmagn. An Alzas, emezan, a vezo bepred, dourn ha dourn, gant Breiz evit goulenn he frankizou, he holl frankizou hag ouz he sikour d'o c'haout.

Hag ar mor a dud-se a lavaras neuze an De Profundis... Eneou ar vrezelourien vreton a dleas tridal o welet n'oant ket c'hoaz ankounac'haet!...

— Raktal neuze, eus bez ar zoudarded da blasenn vras an iliz e voe graet eun ambrongadeg-enor d'ar priejou koz ha yaouank a oa diredet a bep korn a Vreiz da lakât o ziegeziou dindan skoazel Mamm-goz familh vras ar Vretoned.

Santez Anna a oa deuet, war dreuz dor he falez, da zigemeret he fobl muia karet, renet gant he eskibien. Kaera taolenn !

Da c'houde darn a yeas da c'hoariva Nikolazig da wet displega « Pasion Goneri, kloareg ha soudard breton ». Ar pez-se a oa bet displeget ive en derc'hent e Gwened. Savet eo gant an Ao. Ar Bayon.

Darn all a yeas da zelaou kana « an Eured e Bro-Wened ». Darn all c'hoaz da zellet displega peziou-c'hoari « ar Pevar breur », da lavaret eo peziou-c'hoari e yez Leon, e yez Treger, e yez Kerne hag e yez Gwened.

Da bemp eur, goude bennoz ar Zakramant meulet ra vezo roet diwar dreujou or-dal an iliz, gant A. Gouraud, hag eur bedenn ziveza da Zantez Anna, pep unan a gemeras hent ar gear, laouen da veza bevet deiziou ken dudi, en o c'halon karantez birvidikoc'h e kenver o Breiz, en o bolontez eur mennad startoc'h da labourat muioc'h c'hoaz eviti.

**

Goueliou ar Bleun-Brug e Gwened hag e Keranna a zo bet goueliou gened Breiz.

Diouz ar pardaer ez ean gant eur mignon eus a Geranna da gouent ar « Chartreuse » e-tal kear Alre. Goulenn a ris outan petra zonje eus an deiziou tremenet: « Deiziou int, emezan, eus ar re gaera em buhez. Ne gave ket d'in oa ken kaer va Breiz. He c'haout a ran kaeroc'h kaera...

Da e vije bet da holl dud yaouank Breiz beza gwelet ar goueliou-ze ».

Kaer eo ar vro el lec'h m'eo bet lidet ar goueliou dispar-ze, kaer mor-lenn Gwened gant he saë a c'hlasvez, kaer gourenez Rhuys o kerzet evel eur vag er mor, kaer Gwened ha Keranna, kaer traonienn sioul Trealre e lec'h m'eo gwaskedet « Park ar Verzerien » ha kouent ar « Chartreuse » el lec'h m'eo dastumet o relegou, kaer oa ar gwiskamanchou ken dishenvel ha ker pinvidig, kaer ar c'han hag ar peziou-c'hoari, kaer gwelet ar priedou yaouank o c'houlenn bennoz Santez Anna war o ziegeziou hag an tadou-koz hag ar mammou-koz, o bugale hag o bugale vihan en dro d'ezo evel eur gurunenn berlez presius, o kerzet dindan daoulagad karantezus Mamm-Goz Jezuz. Kaer oa gwelet ar Vretoned holl, pe i zo eus a Vreiz-Uhel pe eus a Vreiz-Izel, eus Leon, Treger, Kerne pe Wened, unanet evit enori Sant Padern, Sant Weltas, Sant Visant hag evit lakât amzer da zont o bro etre daouarn Santez Anna.

Lavaret ez eus bet graet eo an disunvaniez a reas sempladurez ar Vretoned en amzer dremenet. Ar Bleun-Brug a labour da unani anezo holl hag an unvaniez a raio o nerz en amzer da zont. Goueliou Gwened ha Keranna a ziskouez splann n'eus nemet eur Vreiz, dre ma n'o deus ar Vretoned, en despet d'ar c'hemm a zo etre o yezou, nemet eur galon hag eun ene da garet da labourat evit Doue ha Breiz!...

P. ABVEZO.

An Ao. BULEON

Person Iliz-veur Gwened

Prezeger ar Bleun-Brug e Keranna d'ar 16 a viz Gwengolo diveza

Feiz ha Breiz

Feiz ha Breiz, — da lavaret eo: ar relijion hag hor bro-ni, — a zo dimezet an eil gand egile, abaoe pell amzer, dirak Doue ha dirak an dud; eun eured kaer a oa bet graet ganto aman, beza ez eus ouspenn tri c'hant vloaz, e ker Santez Anna. Unanet e oant ker start o daou a-c'houdevez, ma ne oa ket seblant hepken ganto da c'hellout beva an eil heb egile.

Ha peb unan anezo a gave gand e bar gounid hag eursted.

Feiz, ar Feiz, he devoa strewet, hed a hed, d'an hent-chou ha, dre holl ar vro, chapelioù, ilizioù, kroazioù ha feunteunioù benniget ha pep pardon a oa eviti eur vamenn vysterius e teue enni, bep bloaz, da-nevezi nerz he yaouankiz.

Feiz, ar Feiz, he devoa hadet e pep tiegez, e kement korn eus ar vro, vertuzioù kaer, vertuzioù ar gristéniezh hag, 'vel ma lavare an dud koz gant o marvailhoù gwechall, — pa zeue Jezuz da ober eun dro vale e bro ar Vretoned gant S. Per ha S. Yann, — abostol ar feiz hag abostol ar garantez, — ne oa tiegez ebet ha ne c'helle ke Jezuz chom da ziskuiza ebarz. E nep tu ne oa kalonot teneroc'h evit kredi e Doue hag evit her c'haret.

Ha Breiz, hor bro-ni, nag a vad a denne hi ivéz euz ar Feiz!... Breiz ne oa ket eur vro pinvidik en amzer-æ; met resevet he doa gant Feiz argourou hep par, eun tenzor: alc'houez an eursted! Feiz he doa desket c'ez-sevel he daoulagad etrezek an nenv. An neb a ouêl e Breiz, an neb a oa paour, an neb a oa ankeniet, a gave ganti skoazell ha gwir zikour.

Feiz, ar Feiz, henvel ouz eun dervenn kantvloaveziek, he doa diskennet doun he gwrizioù e douar ar Vretoned.

**

Perag eta ez eus seblant ganomp breman e vo dis-c'wriziennet ar Feiz?... Perag eta e komzer e vo disparti etre Feiz ha Breiz, disparti etre ar Vretoned ha relijion o zadou, disparti etre mab ar Werc'hez, mabig santez Anna ha bugale ar Vretoned? Perag?

Lavaret a rear, ha gwelet a rear alies, allas! eun den ha p'en deus laket en e zonz dispartia diouz e vaouez, ez a da ziavéz-bro, gwisket 'vel e diavéz-bro, komz a ra 'vel e diavéz-bro, beva a ra 'vel e diavéz-bro; en eur guitât e bried e fell d'ezan he disanaout ar pez ma c'hell.

Lavaret a rear ac'hanomp-ni ar memez tra: eman hor bro o klask en em zispartia dioc'h ar Feiz!...

Feiz ha Breiz

Feiz ha Breiz, — da laret é, er relijion hag hun bro-ni, — e zou dimezet unan get en al a houdé pel amzèr, dirag Doué ha dirag en dud; un éréden gaer e oé bet groeit geté aman, bout e zou open tri hant vié-sou, é kër Santez Anna. Unanet e oent ker stert ou deu a houdéveh, ma ne oé ket sublant emkin geté gelloud biéin unan emb en al.

Ha peb unan a nehé e gavé get é bar gounid hag eursted.

Feiz, er Fé, en doé stréuet hed ha hed d'en henten, ha dré ol er vro, chapelieù, ilizieù, kroézieù ha feunténieù bé-niget; ha peb pardon e oé aveit hi ur vamen mistérius é péhani é té, bep plé, de reneüeien hé nerh hag hé iouankis.

Feiz, er Fé, en doé hadet é peb tiegeh, é kement korn ag er vro, vertuieù kaer, vertuieù er gristéneh; hag, el ma laré en dud koz get ou maravéliou guéharal, — a pe zé Jésus de hobér un dro balé é bro er Vretoned get S. Piér ha S. Yehan, — apostol er fé hag apostol er garante, — ne oé tiegeh erbet emb ne hellé Jésus chom de ziskueh abarh. E neh tu ne oé kaloneu tinéroh aveit kredein é Doué hag aveit er harein.

Ha Breiz, hun bro-ni, nag a vad e denné éan-memb ag er Fé!... Breiz ne oé ket ur vro pinuig éñ amzèr-hont; més reseüet en doé get Feiz argourou emb par, un trezol: allué en eursted!... Feiz en doé disket dehon seüel é zeulagad trema en nenv. En neb e ouilé é Breiz, en neb e oé paeur, en neb e oé ankinet, e gavé geton komfortans ha guir sikour.

Feiz, er Fé, hanval doh un derüen kantvléadeg, en doé diskennet donk hé gouriad é doar er Vretoned.

**

Perag enta é hés sublant genemb breman ma vou dihour-hiennet er Fé?... Perag enta é konzér ma vou disparti itré Feiz ha Breiz, disparti itré er Vretoned ha relijion ou zaden, disparti itré mab er Huirhiez, mabig Santez Anna, ha bugalé er Vretoned? Perag?

Laret e hrér, ha gwelet e hrér liéz, allas! un dén, a p'en dés lakeit en é chonj disparti e zoh é voéz; mouet e hra da véz-bro, gusket el é méz-bro, konz e hra el é méz-bro, biuéin e hra el é méz-bro; éñ ur guitât é bried, hé dishanaüein a fantehon par ma hel.

Laret e hrér a neham-ni er meméz tra: é ma hun bro é klask disparti a zoh r Fé. »

**

— Betek vremen Breiz, va bro, he doa eur yez, deut a rumm da rumm, a c'henou da c'henou, a galon da galon, betek ennomp.

He yez, da lavaret eo ar parlant he doa va bro komzet gantan gwechall, ha kanet ha goulet ha pedet a-holl viskoaz, ar parlant he doa ar veleien prezeget ennan, ar parlant he devoa an Itron Santez Anna komzet ennan, aman, da Nicolazig, a berz Doue, — ar parlant-se, lavaret e vefe, ne blij ket mui d'am bro; komz galleg a glasker, ha ken nemet galleg, galleg dibalamour, met ne vern; nemet e vo henveloc'h ouz ar galleg eged ouz ar brezoneg e vo mat... Ma kavit Bretoned war hoc'h hent, ne ouzit ket mui pe ez int breudeur pe ziaveourien. Na gomzit ket outo, pe ma komzit brezoneg ne respontint ket a-c'hanoc'h nemet e galleg!

O truez!

**

— Betek vremen, Breiz, va bro, he doa gwiskamanchou 'vel ne gaver e kornad bro ebet, gwiskamanchou dudius, gwiskamanchou hag a laoske o braventez gand ar merc'hed, gwiskamanchou hag a wiske ar goueried evel tud a noblans, gwiskamanchou ha ne lakent ket ar vugale digempenn ha noaz pilh.

Met trei kein he deus graet va bro, hervez ma leverer, da vraventez'ha da onestiz ar gwiskamanchou-se. Gizioù ker a glasker breman, gizioù nevez, gizioù diavez, gizioù marc'had mat.

O truez!

— Betek vremen Breiz, va bro, he doa gizioù evit pep tra: gizioù evid enori ar Werc'hez hag ar Zent, gizioù evit derc'hel sonj eus hon tud tremenet, gizioù evid ar banveziou, gizioù evit dansal gand onestiz; gizioù e kenver ar veleien, e kenver ar vugale, e kenver ar beorien, gizioù kristen, gizioù niverus, eur souez, ken he doa pep parrez he hini, met bepred atao unan giz ar Vro.

O truez, ar gizioù-ze a ya da goll, disprijet gand ar re yaouank.

**

Betek vremen, Breiz, va bro, a lavare « me gred e Doue! » Va bro a grede eo ar vugale d'an tad hag ar vamm; va bro a grede e tle eun tad hag eur vamm gristen deski o bugale da veza kristenien, va bro a veve gand ar zonz e oa Doue hag an Itron Santez Anna a-du ganti; hag, en eur eus ar maro, ar Vretoned pa zerrent o daoulagad ouz an douar o digore kerken en nenv.

Met allas! setu va bro o trei kein d'ar relijion; strewa a ra he bugale du-man ha du-hont; met ar Vretoned-se, o truez! a dro da veza nac'herien o feiz!

— Betag breman Breiz, mem bro, en doé ur iez deit a rum de rum, a veg de veg, a galon de galon, betag omb.

E iez, de laret er parlant get péhani en doé mem bro gueharal konzet, ha kanet, ha ouiled, ha pédet a ol viskoah, er parlant get péhani en doé er véléan predéget, er parlant get péhani en doé en itron Santez Anna konzet aman de Nicolazig a berh Doue, — er parlant-se, hanval e vehé ne blij ket mui de mem bro; konz galleg e fantehon, ha kinnameit galleg, galleg dibalemont mès ne vern; moiant ma vou hanvaloh d'er galleg eit d'er brehoneg, é vou mat!.. Mar kavet Bretoned ar hou hent, ne houiet ket mui mar dint bredér pé dianvézerion. Ne gonzet ket doh t'é, pé mar konzet brehoneg, ne reskondeint ket t'oh nameit e galleg!

O truhégeh!

— Betag breman Breiz, mem bro, en doé guskemanteu el ne gavér é kornad bro erbet, guskemanteu digras, guskemanteu hag e lauké ou braùité get er merhed, guskemanteu hag e huské er baysanted avel tud a noblans, guskemanteu ha ne lakent ket er vugalé digampen ha nuah-pill.

Mès dihoustet é mem bro, revé ma larér, doh braùité ha doh honestis er guskemanteu-sé. Modeu kér e glaskér breman, modeu neüé, modeu dianvèz, modeu marhad mat.

O truhégeh!

— Betag breman Breiz, mem bro, en loé gizioù aveit peb tra: gizioù aveit inouerein er Huerhiéz hag er sent, gizioù aveit derhel chonj'ag ou zud tremenet, gizioù aveit er banùeziu, gizioù aveit korol get honestis; gizioù é kevér er véléan, é kevér er vugalé, é kevér er breurizion; gizioù kristén, gizioù nivérus ur bam, ke nen doé peb paréz hé hani, mès prepet atao unan mod er vro.

O truhégeh, er hizieu-sé e ia de gol, disprizet get er ré iaouank.

— Betag breman Breiz, mem bro, e laré « me gred é Doué ». Mem bro e gredé penaus un tad hag ur vam e vieu ou bugalé, mem bro e gredé penaus un tad hag ur vam kristén a zeli diskein ou bugalé de vout kristenion; mem bro e viüé get er chonj é oé Doué hag en itron Santez Anna a du geton; hag, én ér ag er marü, er Vretoned a pe cherrent ou deulagad doh en doar, ou digoré trema en nenv.

Mès allas! chetu mem bro é troein kein doh er relijion! Stréü e hra é vugale du-hont ha du-man; mès er Vretoned-sé, o truhégeh! e dro de vont tud renavi.

Laret e vé: son é en fé é Breiz, el ma'n dé son ur huénderü en hé saü! — Ha! ne gonzet ket mui d'én az er hoèderü; guélet em és éan hed ha hed d'én henteu; é ma er hlinüed geton; er hoèderé e zou idan merüel; hag é ma, er Fé a gristeneh el d'on idan merüel é man bro.

Mès, kleuet mat; er Fé a pe vou marü genemb Breiz ne vou ket mui Breiz; troein e hrei de vout ur vro gal; pinüi-

Lavaret e vez : sounn eo ar feiz e Breiz, 'vel ma 'z eo sounn ar wezenn zero en he sav ! — Ha ! na gomzit ket d'in ken eus ar c'hoad dero ; Her gwelet em eus hed-a-hed an hentchou ; eman ar c'hlenved gantan ; ar c'hoad dero a zo warnez mervel ; hag eman, er memez tra, ar Feiz a gristeniez warnez mervel em bro.

Met, klevit mat : ar Feiz, pa vo maro ganeomp, Breiz ne vo ket mui Breiz ; trei a rei da veza eur vro c'hall ; pinvidikoc'h e vo marteze he bugale ; eur baradoz a vo evito marteze war an douar ; met baradoz an Aotrou Doue a vo serret evito. Setu torret liamm ar garantez a lavarou neuze ar c'hoaperien : « Breiz ha Feiz, kazaliet gwechall 'vel daou bried, bez ez eus breman disparti etrezo ! »

Ha Breiz, kollet gantan e bried, a vo henvel neuze ouz eun intanv dirollet, e keit ha ma varvo, hen e-unan, ha ne vo ket mui kavet, warlerc'h, Breiz ebet war an douar ! O na pebez truez !

**

Va breudeur, klevet ho peus ganen, evel pa vije, kloc'h an angoni.

« Ha ! mat n'eo ket ! n'oun ket deuet aman da gomz d'eooc'h eus ar maro.

Deut oun kentoc'h da lavaret d'ar Vretoned : « Na golit ket kalon. Ya, gwir mat eo, kouezet ez eus klenved war ar vro, met eur c'hlenved n'eo ken ha ne varver ket gantan ! »

Klanv eo va bro, n'eus ket da lavaret nann. Met o va breudeur, nag a glenvejou en deus bet hen dija da c'houlzanv en amzer dremenet. Ha pa lavare enebourien ar vro : « D'eoemp da enterri Feiz ha Breiz ; marvet int o daou ! » ... Kent pell, warlerc'h, Feiz ha Breiz a zave endro, gredus 'vel atao, evel p'o divije darempredet feunteun ar yaouankiz.

**

— Bet ' ez eus mil bloaz, en deiz hizio, goullouet ha gwasket e oa ar vro gand an Normaned hag int a lavare : « Ne vo ket mui Feiz e Breiz ebet e nep tu » !!! Kant vloaz goude bez ' e oa Bretoned leun ar vro, gredusoc'h o feiz eget biskoaz !

— Bez' ez eus pemp kant vloaz breman, e oa truez eus eur penn d'egile d'ar vro ; kousket e oa ar relijion e kalon ar Vretoned ; ne oa na peoc'h na karantez e mesk an dud : lazerez, hudurnez, laeronsi, netra a vad ! ... Met setu deut sant Visant d'ober eun dro e Breiz ; prezeg a reas, dihuna a reas ar relijion ; lakat a reas ar peoc'h e mesk an dud. Ha tregont vloaz goude, ne oa kornad bro ebet kristenoc'h nag eurusoc'h vit ma oa hor bro ni.

— Beza ez eus breman tri c'hant vloaz pe ouspenn, brezel a oa adarre ha truez goasoc'h eget biskoaz. Dont

koh e vou martsé é yugalé ; ur baradouiz e vou martséhad aveit é ar en doar ; mès baradouiz en Eutru Doué e vou cherret doh t'é : « Chetu torret liam er garanté, e larou nesen er hoaperion : Breiz ha Feiz, kazaliet guéharal el deu bried, bet e zou breman disparti itré z'é. »

Ha Breiz, kollet é bried dehon, e vou hanval nesen doh un intanv dirollet, én atretant ma varvou éan-memb, ha ne vou ket mui kavet, arlerh, Breiz erbet ar en doar !

O na pé un druhégeh !

**

Men bredér, kleuet e huès genein, hanval e vehé, kloh en angoni.

Hama pas ! — Nen don ket deit amar da gonz t'oh ag er marù. Deit on kentoh de laret d'er Vretoned : « Ne gollet ket kalon. Ia, guir mat é, koéhet e zou klinuéd ar er vro, mès ur hlinuéd elken ha ne variér ket geton. »

Klan é mem bro, nen dès ket a laret pas. Mes., o mem bredér, nag a glinuédeu en dès éan déja bet de andur én amzér tremenet ! Hag a pe laré énéberion er vro : « Damb de interrain Feiz ha Breiz : maruet ind'ou deu ! » ... Kent pèl arlerh Feiz ha Breiz e saùé indro, gredus el atao, el p'ou devehé darimprédet feuntén er iouankis.

— Bet e zou mil vlé, hiniù en dé, goleit ha goasket e oé er vro get er Normanded ; hag ind e laré : « Ne vou ket mui Feiz é Breiz ; ha ne vou ket mui Breiz erbet é neb tu » !!! Kant vlé goudé, be oé Bretoned lan er vro, gredusoh ou fé eit biskoah !

— Bout e zou pomb kant vlé breman, be oé truhégeh ag ur pen d'er pen aral ag er vro ; kousket e oé er relijion é kalon er Vretoned ; ne oé na péah na karanté é mesk en dud : lahéréh, paillardigeh, laeronsi, nitra a va ! ... Mès chetu deit S. Uissant de hobér un dro é Breiz ; predeg e hras, dihouk e hras er relijion ; lakat e hras er péah e mesk en dud. Ha tregond vlé goudé, ne oé kornad bro erbet kristénoh nag eurusoh eit ma oé hun bro-ni.

— Bout e zou breman tri hant vlé-sou pé open, brezél e oé arré, ha truhégeh mui eit biskoah. Donnet a hré Huga-nauded ag un tu, sudarded Spagn ag en tu aral ; er vosen e skrapé en dud ; kérieu abeh e pé skarhet geti. Biskoah ne oé bet sublant er marù tostoh get hun bro ! ... Mès en itron Santez Anna e oé hi deulagad é spial arnamb ; hi e ziskennas aman ; ha, chetu, biskoah nen dé bet Feiz ha Breiz stagetoh doh en églé.

Ia, hoah ur hueh, koeh e hra taul ha taul klinuédeu ar Feiz ha Breiz, mès biskoah nen dint klinuédeu hag e varuér geté.

Naren, naren, ne gredet ket, mem bredér, é hon deit aman de sonein kloh bras en angoni.

a rea Hugened diouz eun tu, soudarded Spagn diouz eun tu all; ar vosenn a skrape an dud; keriou a-bez a voe skarzet ganti. Biskoaz ne oa bet seblant ar maro tostoc'h gant hor bro !... Met an Itron Santez Anna a oa he daoulagad o spial warnomp; hi a ziskennas aman; ha, setu, biskoaz n'eo bet Feiz ha Breiz stagetoc'h an eil ouz egile !

Ya! c'hoaz eur wech, koueza a ra, taol ha taol, klenvejou war Feiz ha Breiz, met biskoaz ne 'z int klenvejou hag e varver ganto. Nann, nann, na gredit ket, va breudeur, ez oun deut aman da zeni kloc'h bras an angoni.

*
**

Petra eta a vennan me lavaret ?

— Lavaret d'eoc'h a vennan: diouallit! rag, eun dra splann eo, da welet, frankaat a ra liamm ar garantez etre Breiz ha Feiz; beza ez eus seblant ganto d'en em zistaga an eil diouz egile.

Seblant a zo. Met seblant hepken, a drugarez Doue.

Diouallit koulskoude, diouallit, a lavaran d'eoc'h.

— Lavaret d'eoc'h a vennan eman boaz va bro diouz klenvejou er seurt-se. Met betek vremen Feiz ha Breiz n'o deus ket c'hoaz en em zispartiet grons gwech ebet; hag er wech-man, ma karomp, ne zispartiint ket c'hoaz.

— Lavaret d'eoc'h a vennan: bep wech ma sav ar vro a zindan ar c'hlenved, ne 'z eo ket mui, warlerc'h, hollik henvel ouz ar pezh e oa a-raok. Kaer, ho po eta ober, hor bro ne deui ket a-dreñv ha ne vo ket en amzer da zonet ar pezh ma oa en amzer dremenet.

Kaer ho po harz ha difenn, eul lod bras a draou a chench hag a chencho bepred.

— Ar yez hizio n'eo ket henvel piz ouz yez ar Vretoned, breman ez eus tri c'hant vloaz.

— Ar gwiskamanchou, en deiz a hizio, n'int ket, nag e bro Leon, nag e bro Gemper, nag e Landreger, nag e Pondi, nag e Guemene, nag e bro Wened,... ar pezh ma oant breman ez eus kant vloaz. — Ar modou a jench, ar giziou a jench, ar gwiskamanchou a jench. Difenn ouz ar modou chench! Kerkoulz lavaret d'eur vaouez antronoz he eured: « chomit dalc'h mat yaouank ha koant evel m'emaoc'h breman! » Kerkoulz lavaret d'eul labourer: « C'houi a zourno gant freilhou evel ho tad; ha ne 'z eot ket da bardona, e nep tu, nemet 'vel ho tad koz, war droad pe war varc'h. »

Nann, ne c'houlennomp gant Doue netra direzon; ar vaouez yaouank a jench min d'ezi gand an oad; an dournerz a chencho; pardonerien n'oc'h ket deut hizio aman, evel ma teue ho kourdadou; kouefou ar merc'hed n'int ket mui tamm henvel ouz kouefou o mamm goz. Goulou rousin a oa gwechall e ti va zad, goulou seurt all a splann breman e ti e vugale. Den ebet, den ebet, re viro ouz ar chenchamanchou d'en em gaout.

Petra enta e vennan mé laret?

— Laret t'oh e vennan: dihoallet! Rag, un dra splan é de huélet, frankat e hra liam er garanté itré Breiz ha Feiz; bout e zou sublant geté distag a zoh en égilé.

Sublant e zou. Mès sublant embkin trugéré Doué. Dihoallet neoah, dihoallet, e laran d'oh.

— Laret t'oh e vennan e'ma duah mem bro doh klinuté-chanj hag e chanjou brepet. — Er iéz hiniù nen d'é ket hoah dispartiet grons guch erbet; hag er hueh-man, mar karamb, ne zispartieint ket hoah.

— Laret t'oh e vennan: sel guch ma sau er vro a zan ur bliniéd, nen dé ket mui, arlerh, ollig hanval doh er pé oé ér raug. Kaer hou pou gobér enta, hun bro ne zeï ket ardran, ha ne vou ket én amzér de zonnét er pé ma oé én amzér treménet.

Kaer hou pou harz ha dihuen, ur lod bras a dreu e chauj hag e chaujou brepet. — Er iéz hiniù nen dé ket pakret iez er Vretoned, boutezou tri-hant vlé-sou. — Er huskemanteu, hiniù en dé, nen dint, nag é bro Léon, nag é bro Kemper, nag é Landrégér, nag é Pondi, nag é Guéméné, nag é bro Guénéd,... er pé ma oent bout e zou kant vlé-sou. — Er modeu e chanj, er hizieu e chanj, er huskemanteu e chanj. Dihuen doh er modeu chanjein! Kerklous laret d'ur voéz, en trenoz ag lé éreden: « Chomet dalbeh iouank ha koant el ma hoh breman! » Kerklous laret d'ur labourér: « Hui e zornou get fralieu el hou tad; ha ne yehet de berhindetat é neb tu nameit el hou tad koz, ar droéd pé ar varh.

Naren, ne houlenamb get Doué nitra dirézon, er voez iouank e chanjou min dehi get en oéd; en dornereh e chanjou; perhinderion, nen doh ket deit hiniù aman, el ma té hou kourtadeu; kouifeu er merhed nen dint ket mui tam hanval doh kouifeu ou mam goz. Goleu rusein e oé guéharal é ti me zad, sort aral e splan breman é ti é vugalé. Dén erbet, den erbet ne barreï doh er chanjemanteu.

Un dra emkin, Bretoned, ne zeli ket chanjein ha ne chanjou ket: hun HALON!

A houdé kant ha kant vléieu, hun halon nen dès ket chanjet; hag aben kant vléieu aral kalon Breiz e vou atañ el atañ; kalon Breiz e zeli chom staget doh er Fé, rag get er Fé embkin é kavou mem bro eurusted en doar hag eurusted er baradouiz.

— Petra hoah e vennan mé laret?

Er Bleun-brug, pehani en dès hou tolpet aman hiniù, nen dé ket fol arhoalh aveit kredein é hellou parrat doh peb sort chanjemanteu; mès deu dra, deu pé tri, e garché gobér, hag éan ou groei get sikour Doué.

— De getan, er Bleun-brug e garehé parrat doh er modeu a chaujein ré fonabl ha ré liez.

Eun dra hepken, Bretoned, ne dle ket chench ha ne chencho ket: hor C'HALON!

*
**

Goude kant ha kant vloaz, hor c'halon n'eo ket bet chenchet; hag a benn kant vloaz all aman kalon Breiz a vo atao evel atao; kalon Breiz a dle chom staget ouz ar Feiz, rag gant ar Feiz hepken e kavo va bro eurusted an douar hag eurusted ar baradoz.

*
**

— Petra c'hoaz a vennan me lavaret?

Ar *Bleun-Brug* hag en deus ho tolpet (bodet) aman hierie, n'eo ket foll awalc'h evit kredi e c'hellou harz ouz pep seurt chenchamanchou; met daou dra, daou pe dri, a garfe ober hag hen o grei gant sikour Doue.

— Da genta, ar *Bleun-Brug* a garfe harz ouz ar gizioù da chench re brim he re alies.

— Ar *Bleun-Brug* a garfe rei dourn d'ar Vretoned da gemer o gizioù nevez bepred hervez ar gizioù a oa en o raok; chench meur a dra n'eo ket fall, gant ma vo dalc'het start d'ar pezh a zo rekis derc'hel.

— Ar *Bleun-Brug* a zav e benn 'trezek Paris gant hardiziegezh hag a lavar da vro Frans: « N'hellan ket mui tenna va alan dindan ar zamm pounner a daolit warnon hep paouez. Diouer am eus eus al liberte hoc'h eus lammet diganen; roit frankiz d'am bro da vev 'vel ma karo, hervez lezenn Doue; laoskit ar Vretoned da gomz 'vel ma plijo ganto. Laoskit ac'hanomp da zevl hon bugale 'vel ma tleer sevel bugale badezet. Bras awalc'h omp breman, hep na yefe ezomm d'hon c'has a-bouez eun ère.

Frans, 200.000 Breton a zo maro evit difenn ho frankiz; perak eta ne vefemp ket, ni ive, lodek, eur draig bennak, er frankiz hon eus prenet ken ker evidoc'h-c'houi?

Frans, grêt hoc'h eus eul lezenn villiget evit dispartia ar priedou an eil diouz egile. Klask a rit, en hevelep doare, dispartia Breiz ha Feiz; distagan va bro a vennit diouz ar relijion; c'hanta! kement-se ne vo ket grêt, peotramant, e vo bec'h!... Goulennit c'hoaz soudarded diganeomp, mar karit, evit brezelat, met eneoù ar vugale n'ho po ket anezo birviken!

— Frans, klevit mat, ha komprenit, mar gellit.

Va breudeur, *Feiz ha Breiz* a zo dimezet unan gant eun all, ha dimezet e chomint, gant sikour Doue hag an Itron Santez Anna keit ma chomo Bretoned war ar douar.

Evelse bezet grêt.

— Er Bleun-brug e garehê rein dorn d'er Vretoned da gemer ou modeu neuê révé berpet er modeu e oé én ou raug. Chaujein mar a dra nen dé ket fal, moiant ma vou dalhet stert doh er pé e zou rekis derhel.

— Er Bleun-brug e saù é ben trema Paris get hardehted, hag e lar d'er vro a Frans: « Ne hellan ket mui dihostal » idan er sam e daulet arnan emb arsaù Diouvér em ès » d'er libérté e huès lamet gencin; reit frankis de mem » bro de viùein el ma karou revé lézen Doué. Lauket er » Vretoned de gonz el ma plijou geté. Lauket ind de zesaù ou bugalé, el ma teliér desau bugalé hadéet. Bras » erhoalh omb breman, emb ne vé dober ag hun has ari » er stag...

» Frans, 200.000 Breton e zou marù aveit dihuen hou » frankis: perag enta ne vèhemb ket, ni eué, lodeg, un » draig benag, ér frankis hun ès prenet ker kir aveit oh » hui.

» Frans., groeit e huès ur lézen miliget aveit disparti er » priédeu unan a zoh en al. Klask e hret, er meméz tra, » disparti Breiz ha Feiz; distag mem bro kristén e vennet » a zoh er relijion: hama! kement-sé ne vou ket groeit, » pétrémant é vou beh!... Goulennet hoah soudarded gememb, mar karet, aveit brezelat, mès inéaneu er vugalé » n'hou pou ket ind biskah. — Frans, klevet mat, ha » komprenet mar gelle!

Mem breder, Feiz ha Breiz e zou dimezet unan get en al, ha dimezet é chomeint, get sikour Doué hag an Itron Santez Anna, kéhed ma chomou Bretoned ar en doar.

Elsé revou gréit.

Ar Scala-Sancta

Tud vrudet Kerne

Gouel ar c'hant vloaz
eus maro LAENNEC
e PLOARE

D'ar yaou 12 a viz Eost, zo bet gouel e borc'hadenn vihan Ploare da zigas da zonj d'ar Vretoned zo kant vloaz

zo eo maro ar medisin brudet hag ar c'hristen bras ma oa an doktor Renan-Teofil Laennec. D'ar 17 a vis c'houevrer 1781 e teuas er bed e ker Gemper, en eun ti bras savet gant maen-grouan, war ar vali a ya hed a hed an ôd, e kenver an takad ma teu Ster-Odet hag ar Steir da veska o dour.

Mont a reas dirag e Varner d'an 13 a viz eost 1826 en e vaner bihan Kerlouanec, a ier d'ezan eus iliz Ploare dre eur vali-gaer disheoliet gant renkennajou gwez-fao ha dero. N'en doa nemet 45 bloaz. Met skuizet e oa a-benn neuze gant al labour ha taget ouspenn gant an droug-skevent. Ar c'hlenved-ze, eun hag eun en doa furchet kemend all evit kaout ar pare anezan, ha digouezout e oa plomm war eur pleg-neve da louzoui ar c'hlenvejou diabarz. Den ebed arôzan ne oa deut en e spered, tól e skouarn da zelaou trouz ar galon ha finvadennou ar c'hreuz eus an den. Hen en deus digoret an hend ha lakeet ar vedisinerez er pal eman hizio.

Ar gloar-ze en deus bet, ha chom a ray gantan keit ha ma 'z ay ar bed en dro hag ar c'hlenved war an dud... Piu a ouezo morse pet ha pet mil den eo aet ar maro diwar o

zro, dre m'en deus desket Laennec d'ar vedisined an tu d'anaout aes tre pelec'h e oa an droug, ha d'e louzaoui d'ar mare ret...

D'ar iaou-ze, e oa kaer an heol ha lugerni a rae an oabl glaz war bleg-mor Douarnenez. Borc'h Ploare a oa he dilhad-sul ganti: fichet e oa an tier gant bannielou-brezel: dre ar streajou e oa stennet kerdin delliou ha glasvez. En ti-kêr eman an Otrou Mèr, Halna ar Fretay oc'h ober digemer d'ar re zo pedet d'ar gouel. Etouez ar re-man e c'hellomp gwetel prefed ar « Finister » hag ar vegen (1) eus medisined « Franz ».

Da zeg eur eman ar c'hleier war « vole » en o zour bras, eun tour hag a zav e benn eus beg e duchenn, dreist kemend all a zouar hag a zour! Neuze ez aer war renk d'an iliz. Eno eur pemzek beleg bennag a gan eur servij bras. Eur wech achu, an Otrou Duparc, eskob Kemper ha León, a bign er gador hag a zispieg gant tan ha nerz « parabolen » ar Samaritan mat, breur gwirion da Laennec... Meuli a ra hen-man n'eo ket hebken dre m'eo bet eun den a zeskadurez eur seurd ne oa ket, brasa medisin o deus gwetel an dud dibaoue Hipokrat, a veve pell arôg hor Zalver, met ive, ha dreist-holl, en abeg d'ar c'hristen izel a galon, sentus en e feiz, a lavare e chapeled pa 'z ae eus ar ger, hag a vije bemde en oferenn, o c'houzout evel ma ouie e oa Doue ar Mestr n'eus nemetan kerkoulz war ar maro ha war ar vuhe.

Kroaziou aour hag arc'hant an trizeg parrez tro war-dro o vale a-raok, ar veleien da heul an Otrou n'Eskob, a gemer hend ar Vered. Eno dindan eur maen noaz Kersanton eman Laennec. An dud a ra kelc'h en dro d'ar bez warnan eur bern bokedou gant eul lore kouevr laket gant Kenvreuz Medisined Breiz. Pell pell ac'hano e weler ar mor glaz, ôchou Kraon ha Morgat, reier Beuzek ha Kleder, ker Douarnenez, tôlet ganti he zier gwen evel diri ouz ar rôz chigachet, etre aberiou Rosmeur ha Porz-Ru, erfin maeziou chichen glaz-melen Ploare ar Yeuc'h ha Pouldergat. Pebez lec'h a ziskwiz da gousket e disheol ar groaz lusket, bep eil tro, gant ezen domm an hanv hag avel gouez ar goanv.

Meur a brezegenn a voe klevet war bez Laennec; en o zouez unan gaer ha kristen tre penn da benn grêt gant an Otrou Mevel, medisin eus Douarnenez. Met hini ebet ne voe trec'h d'ar pôz brezoneg a deuas gant Otr. Poulhazan, alvokad e Kastellin evit meulj Laennec, breton a galon hag a deod. Pa zonjer e teuas ar medisin brudet-se, labour warnan eus a bep tu koulskoude, ha ganet etouez ar galleg, a benn da zeski mat tre ar brezoneg! Skriva a rae brezoneg e lizeri, pa c'helle; komz brezoneg a rae ouz e verourien, an dud diwar ar mêz a zae war o zro. Klask a rae e pep

1) Vegen: le choix.

lec'h da brena levriou brezoneg, geriaduriou, kantikou, gwerziou ha soniou. En eur vervel e roas an holl baperiou dastumet gantan da leordi bras Kemper...

Da achui ar gouel-se eur pred bras dindan gwez Kerlouaneg. Mont a rer di dre ar vali, neve ar c'hoad enni, red evel ma oa bet pila ar c'harzad koz deut da veza brein.

Ar wezenn diveza troc'het breman z'eus ugent vloaz-zo oa merket war an drusken anezi daou benn rim latin, diwar gontel Laennec. Stok ouz kleud ar maner e weler c'hoaz ar chapelig vihan, savet er bloavez 1701, ma oa kustum ar medisin bras da vont enni bep mintin da laret e bater.

An toliou zo renket e kichen e goudor ar gwez dindan eun doenn deliou treuzet gant an heol a dôl war ar iet beradennou dour aour.

Eno e ya c'hoaz ar prezegennou en dro da gana holl meulendi da zeskadurez ha ijin dispar an den meur a dremenas er c'horn didrouz-se ar gwella mareou marteze eus e vuhez ker berr... Ar Brezoneg ne voed ket warlerc'h gantan adarre. An ôtrounez ar Berr (Abalor) ha Nihouarn eus Plogonneg a zo e penn ar c'hanaouennou. Bro goz ma Zadou, Sao Breiz-Izel, ar Pilhaouer... a deu an diskan anezo gant an holl! Meur a vaër eus ar c'hanton zo deut gant o dilhad breton, dilhad ken kaer ha n'int ket eus an diveza o kana ha o strakal o daouarn.

N'heller ket mont kwit hep ober eur weladenn da vaner Kerlouaneg: eun ti izel kuzet dindan ar glazvez hag ar bokedou, ouz koste eun duchenn a ziuall anezan ouz an aveliour mor! Eur gwir baradoz an douar! takad boemus (1) gant e wez dero hag evlec'h gant e vleuniou eus a bep seurd hag a bep liou.

A-us an nor, eun dôlen-varbr du a zigas da zonz en deus bet eno Laennec fin eus e vuhe verr met ken enorus! Adrenv an ti, eun tour rond gant eun doenn vegok. Dre-ze e ouzomp eo Kerlouaneg eur maner koz: Istor Breiz a zo enni ano eus eun Thibod Kerlouaneg bet skoueder eus gward an dug Yann V.

En ti. Eur zell ouz kambr an traon hag e pigner warlêz d'an hini eo maro enni Laennec. N'eus chomet netra war e lerc'h nemet ar vaz a vije gantan o vale epad e glenved diveza hag eun dôlen, eur patrom, e hini, skeudennet treset gantan e-unan. Treut eo warni, kastiz evel an dud, ar maro war o zreujou, met e lagad zo lemm ha bero c'hoaz. Gant doujanz e treuzer ar gambr noaz-se beuzet en eun denvalijenn melkonius, mouchet evel ma vez bepred ar prenecher.

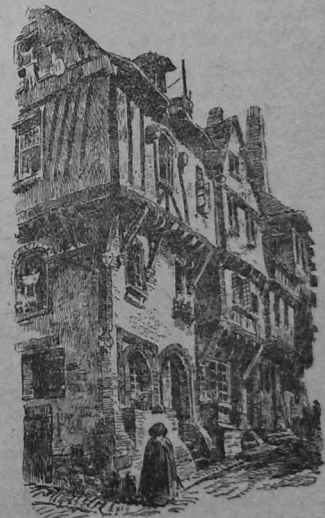
E Porz ar maner, an Otr. ar Fretay a lavar kenavo da Laennec ha d'e di. « Krena a ra e vouez eun tammig : santout a raer z'eus aze eun den hag eo stag e galon ouz

(1) Takad boemus : Site enchanteur.

kemend a zell ouz ar medisin brudet. N'int ket kar, nag a dost nag a bell an eil d'egile, mignoned vras koulskoude e vefe lavaret int bet a viskoaz! Laennec, emezan en eur gloza e brezegenn, a gare douar Breiz, ne glaske nemet eun dra: tec'hi diouz ar laeziou hag an enoriou ha dont da dremen ar pezh en doa c'hoaz da veva etouez ar re a ziwar ar mêz, da zelaou mouez an douar. Komz a ra c'hoaz hizio an douar ha komz a ra d'omp anezan.

Sur oun, Otronez, c'houi a glevo e vouez ive pa embann-oc'h gloar ar medisin bras dirag ar bed holl. Fiziens am eus e talc'ho ar zonz eus ar maner bihan-man beo c'hoaz en ho kalon ar garantez evit an den didrouz ha mat m'eo bet ato hor c'henvroad Renan Teofil Laennec.

G... M..

Paolig ha Perig

Disul oan bet o welout va zintin Anna, e Gwipavaz. He daou bôtr bihan 7 ha 9 bloaz a oa o c'hoari kornigell war an hent bras e-tal an ti. Galleg a oa ganto leiz o genaou ha galleg fall, war ar marc'had. Perig a lavare da Baolig « Ton toupie à toi ne tourne pas si long que mon mienne. Mon sifelle à moi est plus longue que ta tienne ». Donne-moi la tiens, et regarde que mon toupie à moi il est pas fendue comme la tienne à toi, et elle est pas si gros que mon mienne, a lavare Paolig da Berig.

Eun druez eo, tintin, klevout an daou bôtr-se o komz galleg fall e lec'h brezoneg mat, ha me lavar d'eoc'h e vezo diwezatoc'h dibaot d'ezo komz galleg hervez ar reolennoù, goude beza bet boazet diouz ar yez trefoet a zesk d'ezo o zud hag a zeskont an eil gand egile en o c'hoariou!

Petra dalv kunudi, Louis, ar c'hiz eo deski galleg d'ar vugale a-raok o c'has d'ar skol, ha neuze e komprenont dioustu ar pezh a lennont. Ma n'oufent nemet brezoneg, ne komprenent netra en o levriou, ha kalz diaesoc'h e vije d'ezo deski galleg.

— Ma n'oufe ar vugale nemet brezoneg en deiz ma 'z eont d'ar skol, e teskfent galleg reiz, desket d'ezo gand ar mestr-skol, e lec'h breman, er skol zoken ha goude, e komzint hag e skrivint yez o zud, eur yez trefoet, ha c'houi a oar a-walc'h ez eus kalz a vugale ha n'ouzont ket lavaret bara e galleg en deiz ma 'z eont d'ar skol, hag a deu ganto goudeze gwelloc'h galleg eget na deu gand ar re o deus desket galleg o zud en o bugaleach kenta.

Abenn eur pennad, va filhor Louis, eur pôtr seitek vloaz, bet en oferenn, a erruas en ti, hag en eur bokad d'in e c'houlennas : « Comment que ça va-t-il, parrain... Il y a un siècle qu'on vous a pas vu, et je croyais que vous devriez être mort ! »

— Petra, filhor, te ac'h eus ankounac'haet da vrezoneg mat o teski galleg fall ?

— N'em eus ket, parrain!

— Lavar paeroun d'in 'ta, ha lez parrain gand ar C'hallaoued !

— O n'em eus ket, paeroun, met ma komzfen brezoneg aman er vourc'h, an holl a c'hoarzfe d'in; kemeret e vijen evid, eur genaouek, eun diwezd! ha p'eo gwir oun bet er skol o teski galleg e-pad seiz vloaz e komzant galleg, evit ober ar c'hiz hag evit diskouez n'oun ket muioc'h panezenn eget ar re all. Hag ouspenn, paeroun, en deiz all va zad koz a lavare d'in pegement a c'hoap a veze graet gwechall er c'hazarniou euz ar Vretoned ne ouient nemet brezoneg ! Ni aman a vez e Brest bemdez o werza eur seurd pe seurd, alies e rankomp kaout da ober gand ar C'hallaoued, ha neuze e rankomp mont e galleg.

— Evel just, filhor, ha n'eo ket me eo a viro ouzit da c'houzout galleg mat, ha da gomz galleg fetis... pa vezo ret d'it... met avat, karout a rafen e komzfec'h brezoneg etrezoc'h aman er gêr, hag ouz an dud a oar brezoneg c'hoaz er barrez-man ! Pa ranki mont d'ar foariou, diskouez neuze d'ar C'hallaoued da c'hallig mat, desket ganer dre ar reolennoù.

— Petra fell d'eoc'h, paeroun: gwechall diouz gwechall, hirio diouz hirio ! Ar skoliou, skignet hirio stank er vro, a zesk d'eomp ar galleg, ha ni a gomz galleg, p'e gwir e kavomp enoraploc'h komz yez an aotrounez hag an itrounez faro a zo en-dro d'eomp, hag a gomz ouzomp bepred e galleg.

— Te, filhor a zo beo da vamm-goz ha da vamm. Lavar d'in breman ha bez 'e pefe ar galon da lakat da vamm-goz da veza er c'hardi, abalamour ma 'z eo aet ar c'hiz anezi, abalamour ma c'halles tremen hebdi ?

— Ne rafen biken cun hevelep tra ziskiant, eun hevelep torfed, rak ar penn uhela eus an daol, ar gwele e-tal an tan a zo dleet rei d'am mamm-goz.

— Ma ! filhor, ar pezh a rafes evit da vamm-goz, a zo ivez dleet d'it ober evid ar brezoneg, abalamour ma 'z eo bet gwechall komzet gand hor hendadou, hon Duked, hor Rouaned, abalamour ma 'z eo yez hor gouenn, ha dre ma 'z eo kalz kosoc'h eget ar galleg. Ret eo d'eomp-ni miret an tenzor-ze abalamour ma 'z eo bet roet gand Doue d'hor zent koz, evit deski d'hon tadou ar feiz kristen.

— Ma ve graet diouzoc'h-c'houi, paeroun, an holl dud aman e Gwipavaz, ha dre holl e Breiz, a gomzfe brezoneg ha netra ken etrezo, ha pa vent gand Gallaoued, e komfent e galleg, ec'h oufe an holl dud diou yez.

— An dra-ze eo a glaskan, filhor, hag evit ma ouezo an holl Vretoned galleg mat, e karfen ne ve ket kemmesket ar galleg gand ar brezoneg, nag ar brezoneg gand ar galleg.

— Gwall rouestlet e kavan ez eo ho kudenn, ha sonjal a ran ez eo breman re droet an dud da c'halligat, zoken ken etrezo, evit o lakat da zistrei adarre evel gwechall d'ar brezoneg.

— Petra livirit!... an dud dizek hepken eo a zo o c'halleza ?

— Ar Vretoned a oar petra eo o gouenn, petra eo bet gwechall o zud koz, o Sent koz, o Duked, o Rouaned, hag en eur ger, an dud a oar istor o bro, a deu breman da garout muioc'h-mui Bro o c'havell, an douar santel elec'h m'eman douaret relegou o hendadou. Dont a reont da zeski ar yez a gomzas gwechall ar venec'h, pa oant o hada er vro-man ar feiz kristen, a lugern c'hoaz enni a-dreuz ar c'hantvedou.

— Hag a draou mat a zeskit d'in hirio, paeroun ! Ha kement a blijadur am eus ouz ho selaou, ma kav d'in ez oun breman gwelloc'h Breizad eget n'oan dec'h da noz.

Kendalc'hit eta d'am c'helenni, ha livirit d'in penos ober evit terri ar c'hiz fall o deus ar Vretoned dizesk da zeski galleg da genta d'o bugale vihan. Gwelet a ran a-vreman ez eo eur c'hiz fall, ha c'hoant a deu d'in da veza lakaet war an hent mat, evit gallout lakat ar re all.

1. — Ar c'hiz a zo da gomz galleg, dreist-holl er bourkou, hag ar gerent a zesk galleg d'o bugale ez-vihanik a laz enno ar garantez-vro, a ra diouto Gallaoued, rak eur wech lazet ar yez, eo muntret ar spered broadel.

Evit terri ar c'hiz fall-ze, ez eo ret kregi start ha dizamant da lakat da enaoui e kalonou ar gerent tan ar garantez-vro. Pa ouezo ar gerent-se dre zeski istor o Bro, petra a falloniou o deus graet ar C'hallaoued d'ar Vretoned, neuze e tistano o aked da zeski d'o bugale yez ar waskerez.

Ar Vretoned n'ouzont ket, ha n'eo ket ar C'hallaoued eo a zesko d'ezo, ar poaniou gouzanvet gant hon tud abaoe m'eo stag hor Bro ouz Bro-C'hall. Deskomp eta o istor d'hor c'henvroiz ha na lezomp ket anezo da goueza er ster evel gw chall denved Panurge.

2. — Da eil, e welomp ar Vretoned o c'hallega dre ma teu lore'h enno. Neuze e kavont iskis komz e brezoneg, mont da vale gand eun tok ledan war o fenn, *la plaque tournante*, evel a lavar al lakepoted n'o deus ket a aes da brena) a deu evito da veza mezus, hag e kemeront eun tok aotrou, dilhad aotrou penn-kil ha troad, abalamour ma 'z eo ar wiskamant-se gwelloc'h marc'had eget an dilhad breizad, ha gand eun hevelep gwiskamant, ez eo ret komz galleg, pe na vefed ket Gall a-walc'h! Eur vez eo, ha netra ken!

3. — N'eo ket dre gasoni ouz o yez eo e teu ar Vretoned da zilezel ar brezoneg, met dre ma 'z int dizeblant ouz o yez; ha kennebeut, n'eo ket dre m'o deus karantez evit o yez eo e komzont anezi, met dre m'o deus he desket ez vihanik, dre ma ne glevant komz nemeti en o bugaleach. Ar Vretoned a zo eta dizesk war ar pez a zell ouz ar yez. D'ar Vretoned desket eo deski d'ezo karout an tenzor dibriz-se lezet gancomp evit ma c'hallimp hen starda war boull hor c'halon e koun eus hon tud-koz.

4. — Ar Vretoned eta a gendalc'ho da c'hallega galleg fall, e keit ha ma ne gavint ket tud da lavarout ha da adlavarout d'ezo emaint o teurel dismegans war o gouenn, war yez o zadou-koz, emaint oc'h ober fae war ar relijion he deus graet o nerz, he deus lakaet anezo da veza tud kalonek ha krenv e-kreiz gwall-zarvoudou ar vuhez-man.

5. — N'eo ket a-walc'h d'ar Vretoned desket lavarout d'an tadou ha d'ar mamimou deski brezoneg da genta d'o bugale, met red eo c'hoaz rei d'ezo skouer vat, dre gomz o unan ha dalc'hmat ar yez a garfent gwelout ar re-all o komz, rak ma ne rafent ket, e ve gallet lavarout d'ezo

mont da benselia o loerou a-raok lavaret d'ar re all ez eo toull o re.

Evel a leveres filhor, diaes ha diaes bras zoken e vezo mirout ouz ar gerent da zeski galleg da genta d'o bugale o veza ma kav da bep hini eus ar gerent-se ez eo ampart da zeski galleg mat d'ezo, o veza ma ne reont ket a forz evit deski d'ezo galleg fall, o sonjal e teskint diwezatoch galleg mat pa 'z aint d'ar skol.

Penos terri ar c'hiz fall-ze. N'eus nemed eul louzon gouest da barea ar c'hlenved-se hag a zo breman o taga an holl, zoken war ar maez. Lavaret em eus ez eo ret d'an dud desket komz brezoneg, rei dalc'hmat war ar poent-se skouer vat d'an dud dizesk, dre gomz o unan hag aketus ar brezoneg. Ret e vije ober prezegennou d'an dud, lavarout d'ezo n'eo ket ret gouzout galleg fall da genta evit deski galleg mat diwarnan. Ha da biou muioc'h eget d'ar veleien eo da ober al labour-ze?

Pa gomz ar Vretoned o yez dre garantez eviti, neuze e vevo pell amzer c'hoaz, rak diazezet e rank beza ar yez war ar garantez-vro, ha war ar garreg-se e c'hall beva seder a-dreuz ar c'hantvedou.

Ar brezoneg hag ar feiz a zo breur ha c'hoar e Breiz, ha pa 'z eo gwir kement-se, ez eo eun dever bras evid ar veleien lakat da vleunia ar brezoneg dre-holl, mirout na deufe an dud da c'hallega etrezo, rak ar re-man, p'o devo lemeret evito yez ar C'hallaoued, a deuy buan da gerner ar spered gall, ha neuze, kenavo yez, kenavo feiz kristen.

Loeiz ar Floc'h Bodiliz.

EVIT DIVINADENNOU EBREL, MAE, MEZEVEN

Herri Madec, Sant Divy. 17 o deus bet 300 p.	J. P. Moal, Tregarvan. Paulina Pinvidic, Gwikar. Visant Prigent, Sk. Kastell-Paol.
L. an Ars, Plouzane. Herri an Arvor, Meilar. Seb. ar Ber, Pont-Kroaz. Kor. Bechenneec, Plouneour-Lanvern.	M. A. Segalen, Gouesnou. J. T., soudard, Gwengamp.
M. Cabon, Gwiseny. Clet Coz, Toulon. Kar-e-vro, Gwipavas. Gabriel Kersimon, Plabennec. Lennerez F. h. B., Plougastel. Paotr Gwite, Sh. Pont-Kroaz. Maze Postec, Sant Thonan.	14 o deus bet 260 Bugel Breiz, Gwitalmeze. Biel Eliès, Gwitalmeze. Alan Kerlidou, Treflez. Yann Mer, Gwiklan. Felix Moal, Enez Vaz. Fr. Pouliquen, St-Thegonnec.

Yv. Premel, Offemont.
 Un des qautre as, Ploumoger.
 Fransiz Salaün, an Trehou.
 Melani Sann, Sant Thegonnec.
 Jann Tanguy, Sant Thegonnec.
 Itron Terrom, Coulommiers.
 P. Thomas, Plouider.
 W. L. V., Sant Nic.

9 o deus bet 240 p.

M. ar Berr, Gwiklan.
 Soazig Cornen, Plouarzel.
 Tanguy Creignou, Cleder.
 Mikael Darchen, Mahalon.

O deus gounezet prizioù c'houe'h miz kenta 1926: ar 17 o deus bet 300 poent hag ar 14 o deus bet 260 p.

E kerz ar miz-man e vo kaset d'ezo o levriou m'o c'havint da lenn a-benn ar goanv.

KENSTRIVADEG DIVINADENNOU

TRI MIZ DIVEZA AR BLOAZ

(digor hepken d'ar re n'o deus ket bet a brizioù er genstrivadeg kenta).

DIVINADENNOU MIZ HERE

I. — Goullou da noz,
 karnel en deiz,
 yaouank ha koz
 o c'har e Breiz!

20 p. ar r. Digaset gant Mari Kervella, Plougastel-Daoulas.

II. — Pevar en traon, pevar en ear
 ha pevar da zigas d'ar gear.

20 p. ar r. Digaset gant Kar-e-Vro, Gwipavas.

III. — Pemp biz en deus 'vel da zaoù zourn
 hep m'en defe kig hag askourn.

20 p. ar r. Digaset gant J. Patinec, Plugüen.

IV. — En holl diez emaint en hanv
 ha n'o gweler ket mui er goanv.

20 p. ar r. Digaset gant A. Pichon, Skolach Lesneven.

V. — Eul linsel vras hag hi glas-wenn
 ha n'he deus na gwri na gouremm.

20 p. ar r. Digaset gant Herri an Arvor, Konfort.

Breman eo re ger en holl an timbrjou hag en hent-se arabad digas respont ebet ken na vo gallet digas, war eun dro, abenn Nedeleg, responchou here, du ha kerzu.

Mari Geffroy, Treflez.
 Mari Guyader, Lanneufred.
 Azilis Kerrien, Plouenan.
 Josephina Lossouarn, Gwiseny.
 Alan Malgorn, Plouenan.

8 o deus bet 200 p.

August Abarnou, Plouvian.
 Louis Floe'h, Plomeur.
 Victor Gouriou, St-Thonan.
 Ch. ar Guen, Lambezellec.
 Mari Kerbrat, Kastell Paol.
 Saig Palud, Gwitevede.
 J. Patinec, Plugüen.
 F. M. Sparfel, Kastell-Paol.

DIVINADEN ???

Perak an oll dud a zo bet o prena

E ti **ALLAIN** HORLOGERIE
 POPULAIRE
 60, rue Jean-Macé, BREST

(Gwechall ru ar Ramp stre ar ru Siam hag ar ru Vras)

hag plas an Ed, e Lannilis
 a lavar eo guelloc'h marc'had en
 tiez-man evit ar memez qualité ?

— Ablamour e kement ti a gom-
 merz ez euz frejou hanvet « frais
 généraux » hag a deu da greski priz
 ar marc'hadourez hag an ti-man
 o veza ma ne deuz ket kals euz a
 frejou-ze a ziminu anezo c'hoas a
 beb-hent evit profit ho hostizien.

Eur c'hado brao a vez roet var
 marc'had ar bizaouedou aour.

— Tud an ti a gomz brezounek —
 R. C. Brest 4102

Atelier de Carrosserie Mécanique
 Sellerie & Peinture

R. C. Brest 2529 T. 25

MAISON

Frédéric Laurent

23, 25, 27, rue de La Tour d'Auvergne - LANDERNEAU

MME VVE LAURENT
 successeur

Spécialité de Voitures
 légères caoutchoutées

Road-Carts et Trotteuses

Charrettes anglaises

Gardens

Roues caoutchoutées tous systèmes

Transformation de roues ferrées
 en roues caoutchoutées

Braoa ha Gwella Marc'had

GWELEOU HA MATELAIU

Pluw-weleou hag Oreillerou

a gavoc'h e ti

L. LE BIAN

39-41, place Marcellin-Berthelot — BREST

Gloan ha bep seurt, deuz ar vro ha deuz an estranjour
 reun, pluw, lienachou evit matelaïou ha pluw, etc., etc.

Eno vez komzet brezonnek. — TY HA KONFIANZ.

Leoriou Brezonek

e gaver da brena e stal

EMGLEO SANT-ILTUD

4, ru ar C'hastel — BREST

Marvailhou ho Kontadennou

Christo, gand an ao. Gwillou.....	5 fr. »»
E Korn an Oaled, gand an ao. Jezegou.....	5 »»
Eur zac'had marvailhou, gand Yvon Crocq...	5 »»
Emgann Kergidu, gand Lan Inizan.....	3 50
Pipi Gonto, gand E. ar Moal.....	5 »»
Bilzig, gand an ao. F. al Lay.....	5 »»
Jenovefa a Vraban, gand Kl. ar Prat.....	3 50
Viktoria Konan zant Luk, gand an ao. Uguen..	3 »»
Lizer an hini maro, gand an ao. J. Riou.....	2 »»
Skelta Segobrani (tri leor) ar pez.....	8 »»
Notennou diwar-benn ar Gelled koz (7 leorig)	
gant Meven-Mordrien hag Abherve, ar pez...	2 15
An Drouiz meur Laouenan, gand Alan Yann...	1 50
Va beaj Jerusalem, gand an ao. Leclerc.....	3 50

Peziou c'hoari

Yan Landevenneg, gand Cornou ha J.-M. Perrot.	3 »»
Santez Trifina, gand ao. Joanno.....	3 »»
An Aotrou Keriouaz, gand Alan Yann.....	2 »»
Nikolazig, gand an ao. Bayon.....	2 »»
Ar C'hornanded, id.	1 25
Salaün ar Foll, id.	1 »»
Dragon Sant-Paol, gand J.-M. Perrot.....	2 »»
An Aotrou Kerlaban, id.	1 50
An hini goz o vont da denna he foltred, gand	
Dir-na-dor	1 »»
Ar Chiminaou, gand E. ar Moal.....	1 50
Yan an tachou koz, gand Alan Yann.....	1 »»

Soniou, Kanaouennou ha leoriou all

Barzas-Breiz, gand de La Villemarqué.....	15 »»
Soniou Feiz-ha-Breiz (eil leor).....	2 »»
Kanaouennou ar Bleun-Brug (pemp leor), ar pez.	5 »»
Ar en deulin, J.-P. Calloc'h (Bleimor).....	7 »»
Leor oferen, an ao. Uguen (goulenn ar priziou).	
Istor Breiz, gand eur c'hlasker-bara.....	3 50
Le Breton, en 40 leçons, Vallée.....	6 »»
Hymnes de la Fête des Morts, gand Pérennès..	5 »»

Pemzek dre gand ouspenn evid ar mizou kas.

GRAINES POTAGÈRES, FOURRAGÈRES et de FLEURS

Semences sélectionnées des Meilleures Maisons

Maison A. HUON

Fondée en 1840

L. AUDREN, SUCCESEUR

13, Rue de Siam -- BREST

Adresse Télégr. : AUDREN-GRAINES-BREST

Téléphone 3-33

Articles de Pêche

Cordages — Ficelles en tous genres

Brezoneg en ti.

Maison de confiance

R. C. Brest 49

QUINCAILLERIE A. GUIAVARCH

48, rue Louis-Pasteur

BREST

Grand choix de fourneaux
et
d'Articles de ménage
de 1re marques.

BUANDERIES
et Marmites anglaises

Outils agricoles et d'amateurs

Outillage de forge
et pour toute profession

ÉCLAIRAGE
Lanternes de Voitures
CHEMIN LINOLÉUM
MALLES - VALISES - CARPETTES

MAGASINS DE DÉTAIL

ET BUREAUX :

48, rue Louis-Pasteur
5, rue Suffren

MAGASINS ANNEXES :

48, rue Louis-Pasteur

2, 3, 4, 5, rue Suffren

Dépôt des Zincs de la VIEILLE MONTAGNE

Rougeurs des Nouveau-Nés

Gercures des Seins

Sont radicalement guéries

par **POMMADE**
et **POUDRE NOELLINE**

Toutes Pharmacies et Lab. Noëlline, 75, rue de Siam, Brest.

C. REMY

Téléph. 6-68

68 et 132, rue Jean-Jaurès — BREST

MÉDAILLE D'OR AUX ARTS DÉCORATIFS 1925

FABRIQUE de MEUBLES MASSIFS

Meubles Bretons, Meubles Louis XVI et modernes

Chambres à coucher — Salles à manger

Lits fer et cuivre, Literie, Glaces,
Laines à matelas, Plumes et Duvet.

— PRIZIOU AR GWELLA MARC'HAD —

An dud diwar ar meaz a vezo digemeret eus ar gwella

ECOLE PIGIER

15 bis, rue de la Mairie — BREST

Première Ecole Pratique de Commerce fondée en Europe en 1850

Comptabilité commerciale — Tenue des Livres de Commerce
Sténographie — Dactylographie

Cours le jour, le soir, et par correspondance

Programme remis ou envoyé gracieusement sur demande.

= GRAINES DE SEMENCE =

Téléph. 32 Landerneau
C. C. postal Nantes 3137

F. HILY

Télégr. Hily-Landerneau
B. C. Brest 1377

16, Quai de Leon — 1 et 3, rue du Commerce

LANDERNEAU

GUIPAVAS

PLOUGASTEL-DAOULAS

Concessionnaire de la marque ci-contre

Exigez-la sur toutes graines
vendues en paquets et prin-
cipalement sur betterave,
carotte blanche, rouge,
jaune, Rutabaga, etc. etc.

AU SEMEUR

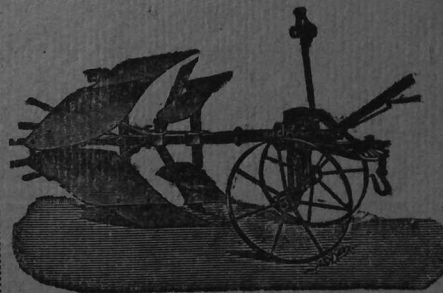

Marque Déposée

Construction en séries de la Merveilleuse petite BRABANT si connue

“ L'EMMETTEUSE ”

Véritablement la Reine des Charrues

E. BELBEUC'H
Ingénieur
Fondeur-constructeur
à
LANDERNEAU

Qualité unique BE, extra-résistante : 120, 135, 145 et 155 kilogr.

E^ST

Feiz ha Breiz a zo daouzek gweneg ar pez

BREST, IMPRIMERIE DE LA PRESSE LIBÉRALE, 4, RUE DU CHATEAU

LE GÉRANT FR. GEORGELIN